

ARUANNE
„KULTUURIPOLIITIKA PÕHIALUSED AASTANI 2020“
AASTA 2016 TÄITMISE KOHTA

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
I Kultuuripoliitika eesmärk	4
II Kultuuripoliitika kujundamise ja elluviimise põhimõtted	4
III Valdkondlikud prioriteetid	20
Arhitektuur	20
Disain	22
Etenduskunstid	24
Filmikunst	26
Helikunst	29
Kirjandus ja kirjastamine	33
Kujutav kunst	35
Kultuuriajakirjandus ja meedia	37
Kultuuriline mitmekesisus	40
Muinsuskaitse	44
Muuseumid	46
Raamatukogud	49
Rahvakultuur	51

Sissejuhatus

Riigikogus 2014. aasta 12. veebruaril vastu võetud „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ (RT III, 14.02.2014, 2) on aluseks riiklike otsuste tegemisel kultuurivaldkonnas aastani 2020. Strateegiline dokument on jätk 1998. aastal Riigikogus vastu võetud Eesti riigi kultuuripoliitika põhialustele (RT I, 1998, 81, 13531).

Vabariigi Valitsusel on kohustus esitada igal aastal Riigikogu täiskogu kevadistungjärgul ettekanne põhialuste elluviimise kohta eelmisel aastal. 2017. aastal tutvustab kultuuriminister kultuuripoliitika põhialuste elluviimist 22. veebruaril toimuval Riigikogu istungil.

Riik on kultuuripoliitika elluviimisel lähtunud otsuses „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ (edaspidi Kultuur 2020) kehtestatud eesmärkidest. Kultuur 2020 põhimõtted on olnud aluseks Kultuuriministeeriumi arengukavade ja tööplaanide koostamisel ning teiste ministeeriumide arengudokumentide ja õigusaktide kooskõlastamisel.

Oluline osa strateegiadokumendis kokku lepitud põhimõtetest eeldab järjepidevat ja planeeritud tegevust ning tulemusi ei ole võimalik mõõta iga kalendriaasta lõikes. Käesolev aruanne „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ täitmise kohta toob esile eelkõige informatsiooni, mis suudeti 2016. aastal kas saavutada või toimus oluline edasimineku. Samuti toome välja tegevused, mis 2017. aastal jõuavad lõpusirgele või on konkreetse kultuuripoliitika valdkonnas olulised.

Aruande struktuur koosneb kahest osast ja sarnaneb Kultuur 2020 ülesehitusega. Esimeses osas keskendutakse kultuuripoliitika kujundamise ja elluviimise üldpõhimõtetele ning seejärel tutvustatakse arenguid kõigis Kultuur 2020 nimetatud valdkondades. Oluline on märkida, et mõned üldised kultuuripoliitika kujundamise põhimõtted ei ole kajastatud esimeses osas, vaid toodud välja nende valdkondade juures, kus asjakohast põhimõtet on rakendatud. Samas on esimeses osas välja toodud mõned olulised mingi konkreetse valdkonna või valdkondade ülesed teemad kordusena.

Aruandes tuuakse läbivalt välja konkreetne Kultuur 2020 põhimõte ja seejärel kirjeldatakse lühidalt 2016. aastal toimunud arenguid või 2017. aastaks planeeritud tegevusi. Aruandesse on koondatud kõigi ministeeriumide esitatud informatsioon, mis on seotud Kultuur 2020 tegevuseesmärkidega. Saadud sisendit on vajadusel täpsustatud või üldistatud. Kohalike omavalitsuste tasandil elluviidavaid tegevusi aruanne ei kajasta.

I Kultuuripoliitika eesmärk

Kultuuripoliitika eesmärk on kujundada loovust väärtustav ühiskond, hoides ja edendades eesti rahvuslikku identiteeti, uurides, talletades ja kandes edasi kultuurimälu ja luues soodsad tingimused elujõulise, avatud ning mitmekesise kultuuriruumi arenguks ja kultuuris osalemiseks.

Üldine eesmärk, mis on aluseks kultuuripoliitika kujundamisele ja elluviimisele.

II Kultuuripoliitika kujundamise ja elluviimise põhimõtted

1. Riik loob võimalused kultuuri arenguks ja kättesaadavuse parandamiseks nii kultuuri loojatele kui sellest osasaajatele. Kõigile Eesti elanikele peab olema tagatud võimalus kultuuri luua ja sellest osa saada sõltumatult regionaalsetest, sotsiaalsetest, kultuurilistest, etnilistest, vanuselistest, soolistest või teistest individuaalsetest eripäradest ja -vajadustest.

Üldine tegevuspõhimõte.

2. Haridusvaldkonna korraldamisel tuleb arvestada, et kultuuris osalejate järelkasvu tagamiseks on oluline alustada kultuurialaste teadmiste ja oskuste omandamisega juba varases eas. Selleks tuleb riigi ja kohalike omavalitsuste koostöös luua võimalusi kogu hariduses, sealhulgas huvihariduses ja huvitegevuses. Samuti on nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses olulisel kohal loovusõpe ja funktsionaalse lugemisoskuse arendamine. Kultuuriasutustel on hariduslike programmide ja tegevuste elluviimisel oluline roll formaalse hariduse mitmekesistamisel ja rikastamisel, mistõttu riik peab oluliseks kultuuriasutuste kaasamist õppekavade ettevalmistamisel ja täitmisel.

Valitsuskabinet andis 10. märtsil 2016 heakskiidu Kultuuriministeriumi (KUM) eestvedamisel välja töötatud noorte huvitegevuse toetussüsteemi kontseptsioonile. Haridus- ja Teadusministeriumi (HTM) 1. septembrist 2017 rakenduva toetusskeemi eesmärk on anda igale lapsele võimalus osaleda kvaliteetses juhendatud regulaarses huvitegevuses. Toetuse eesmärk on suurendada 7–19-aastaste laste ja noorte osalemist regulaarses huvitegevuses, parandada teenuse kättesaadavust ja kvaliteeti ning tagada mitmekesisem valik kõikides Eesti piirkondades. Toetust rakendatakse peamiselt kohalike omavalitsuste kaudu ning riigi täiendava toetuse suurus on 2017. aastal 6 ja edaspidi 15 miljonit eurot aastas. Prioriteetseid valdkondi on kolm: sport, kultuur ning loodus-täppisteadused ja tehnoloogia. Lisaks KUMile, HTMile ja Rahandusministeriumile (RAM) olid kontseptsiooni väljatöötamisse kaasatud mitmed valdkondlikud katusorganisatsioonid ja omavalitsuste liidud.

Üheks kultuuripoliitika eesmärgiks on edendada eesti rahvuslikku identiteeti, muu hulgas eesti keele arendamise teel. Eesti keelepoliitilised eesmärgid on seatud „Eesti keele arengukavas“ (2011–2017), „Eesti võõrkeelte strateegias 2009–2015“, mida pikendati aastani 2017, ja „Keeleprogrammis“. Alustatud on Eesti keelestrateegia väljatöötamist, et kavandada tegevusi perioodiks 2018–2024.

Põhikooli riiklikesse õppekavadesse on lisatud 2014. aastal põhimõte, mille kohaselt kõikide õppeainete õpetamisel on kirjeldatud võimalused arvestada paikkonna eripära ja ajalooa: näiteks on lisatud soovitus õppeprotsessi kavandamisel käsitleda kirjandus-, muusika- ja kunstiloo tekstides ning ajalooallikate valikus vähemalt üht paikkonna autori proosa- või luuleteost ning paikkonna algupärast rahvaluuleteksti ja muistendit vmt. Algatuse Huvitav Kool 2017. aasta tegevuse sihiks on toetada koolide ja kogukonna koostööd, sealhulgas kultuuripärandi väärtustamisel.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt seotakse lasteaia õppe- ja kasvatustegevus kodukoha inimeste, looduse ja kultuuriasutustega. 2017. aasta 18.–25. jaanuarini toimusid Haridus- ja Teadusministeeriumil koostöös SA-ga Innove ja Eesti Lasteaednike Liiduga viies Eesti piirkonnas koolieelsete lasteasutuste teabepäevad, kus käsitleti muu hulgas koostööd kogukonnaga, sealhulgas paikkonna kultuuriasutustega, lapsest lähtuva õpikäsituse rakendamiseks. Ümarlauad sarnasel teemal on kavandatud ka järgneva 2017. a jooksul Eesti Lasteaednike Liidu ja HTMi eesvedamisel.

Alates 2016. aastast on Kultuuriministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi juhtkonna vahel sisse viidud regulaarsed, eelnevalt põhjalikult ettevalmistatud, kultuurivaldkonda arendavad temaatilised kohtumised. Eesmärk on parandada infovahetust ja valdkonnaga seotud haridus- ning kultuurivaldkonna laiemate teemade ja olulisemate probleemide lahendamist. Lisaks noorte huvitegevuse toetussüsteemi ühisele väljatöötamisele võib valdkondlike arendustegevustena 2016. aastal esile tõsta arhitektuuri ja disaini valdkonna edendamiseks valikkursuste koostamist gümnaasiumiastmele, mille piloteerimine algab 2017. aastal.

Esile võib tõsta ka Kultuuriministeeriumi poolt 2017. aastal laste ja noorte kultuuriaasta läbiviimist, mis väärtustab meie järelkasvu nii looja kui ka publikuna, seob kultuuri eri valdkondi ning koondab hulgaliselt mitmesuguseid ettevõtmisi nii väikestele kui ka suurtele. Teema-aasta läbiviimist koordineerib Eesti Lastekirjanduse Keskus. 2017. aastal käivituvad ka kolmepoolsed koostööprojektid „Raamatukogu – muuseum – noored koolivaheaegadel“, mis aitavad kaasa laste ja noorte kultuuriaasta õnnestumisele. Laste ja noorte lugemise suurendamiseks on eraldatud rahvaraamatukogudele täiendavat toetust ca 6000 väljaande ostmiseks – 2016. aastal 44 000 eurot ning 2017. aastal 45 000 eurot.

Hasartmängumaksu Nõukogu toetus, viimaks rahvaraamatukogudes läbi laste ja noorte kultuuritegevuse edendamise projekte, on kaasanud vanuserühmi beebidest noorteni: näiteks Viljandi Linnaraamatukogu projekt „Pisipõnni pooltund“, Tallinna Keskraamatukogu lugemisprogramm „Loeme valmis „Oma raamatu““ ja projekt „Nutikalt lugemine vahvaks“. Rahvaraamatukogude koolivaheaja projekte on toetatud nii Võrumaal („Laste-Raamatu-Suvi 2016“), Tallinnas („Suvi raamatuga“) kui ka Narvas („Sügiskoolivaheaeg Narva Keskraamatukogus“).

2016. aastal jätkusid menüüd lastele ja noortele suunatud haridusprogrammid paljudes teatrites, esile võib tuua Rahvusooper Estonia beebikontserte, Vanemuise teatri Kollase Kassi teatritunde, Draamateatri õppematerjale koolidele, VAT-teatri foorumteatri ning loovkirjutamise töötube ning NUKU muuseumimänge. Draamateatris toimus uuendusliku sündmusena arvustuste öö ning ligi saja osalisega Shakespeare'i aastat tähistav Shakespeare'i monoloogide esitamise võistlus.

Uuenevas Tallinna Kunstihoones on Kultuuriministeeriumi ja Tallinna linna koostöös sisustatud haridusruum ning käivitunud aktiivne kunstiharidustöö koostöös Sally Studio Kunstikooli spetsialistidega. 2016. aastal sai galeriitundidest osa üle tuhande inimese.

Muuseumihariduse roll Eesti muuseumides on väga olulisel kohal. Enamikus Kultuuriministeeriumi ja teiste ministeeriumide haldusalasse kuuluvates ning suuremates muuseumides viiakse läbi haridusprogramme ja muuseumitunde, mille koostamisel on lähtutud riiklikust õppekavast. Muuseumihariduse valdkond on arenev: muuseuminõukogu juures tegutseb muuseumihariduse komisjon, muuseumi pedagoogid said 2016. aastal juba kuuendat korda kokku muuseumipedagoogide suvekoolis, koostatud on muuseumihariduse ja -pedagoogika seletav sõnaraamat „Sõnastaja“.

3. Kultuurialane kõrgharidus peab lähtuma tööjõuvajadusest ja demograafilistest muudatustest ning olema rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Riik soodustab kõrgkoolide arendustegevusi, ühisõppekavade loomist, taristu riskasutust, rahvusvahelist koostööd ja doktoriõpet. Valdkonnas omandatav haridus on tihedalt põimitud selle kasutatavusega teiste sidusvaldkondade poolt. Riik võtab suuna kultuuri- ja kunstialast kõrgharidust andvate kõrgkoolide võrgustiku korrastamiseks eesmärgiga rakendada parimal viisil olemasolevaid võimalusi ning tagada kõrghariduse kvaliteet ja jätkusuutlikkus. Samuti annab riik välja stipendiume kultuurierialade üliõpilastele väliskõrgkoolides õppimise toetamiseks.

Haridus- ja Teadusministeeriumi juhitava Eesti elukestva õppe strateegia 2020 kõrgharidusprogrammi 2016–2019 kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime edendamise meetme raames toetatakse kõrgharidusõppe rahvusvahelise konkurentsivõime tõusu, sealhulgas Eesti doktorantide lühiajalisi õpinguid ja tasemeõpet välismaal. SF programmist „Dora Pluss“ toetatakse välismagistrantide ja -doktorantide tasemeõpet Eestis, Eesti magistrantide ja doktorantide lühiajalisi õpinguid välismaal ning rahvusvahelisi suveülikoole.

Olulisematest investeerimisotsustest võib nimetada Vabariigi Valitsuse kinnitust 2016. aastal Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) saalikompleksi ülikoolide ja teadusasutuste Euroopa Liidu Regionaalarengu Fondi (ERF) arenguprogrammi ASTRA investeringute kava raames. Koos Eesti Kultuurkapitali toetusega valmib kauaoodatud uus saalikompleks 2019. aastal EMTA 100. aastapäevaks.

Samuti võeti programmi ASTRA raames vastu Eesti Kunstiakadeemia uue õppe- ja teadushoone ehitamise otsus. 3. jaanuaril 2017 sõlmisid Eesti Kunstiakadeemia ja OÜ Astlanda Ehitus lepingu ülikooli uue hoone rekonstrueerimis- ja ehitustööde teostamiseks Rauaniidi hoones, Kalamaja ja Vanalinna asumite piiril Tallinnas.

Aastal 2016 anti välja 20 Eesti Vabariigi kultuuristipendiumi õppetootustena õpinguiks välismaa kõrgkoolides ja teadusasutustes ning riikliku kultuuripoliitika seisukohalt oluliste kultuuriprojektide ja loominguiliste tellimuste toetamiseks. Kultuuriministeerium toetas välismaal õppimist 46 000 euroga.

4. Kultuuripoliitika kujundamine ja elluviimine on avatud ja läbipaistev ning sellesse on kaasatud nii valdkondlikud kui ka kogukondi ja vabakonda esindavad loomeliidud, arenduskeskused ja teised partnerorganisatsioonid. Kultuurivaldkonna eesmärgid sõnastatakse valdkonna ja riigi koostööna, lähtudes regulaarselt uuendatavatest strateegiatest. Kultuurivaldkonna seadusandluse koostamisel lähtub riik õiguspoliitika arengusuundadest, vältides valdkonna ülereguleerimist.

Kultuuriministeeriumis on aasta jooksul toimunud regulaarselt kohtumised ministri, kantsleri või asekanclerite osavõtul Eesti Kultuuri Koja ja loomeliitude esindajatega, et arutada päevakajalisi teemasid ning hoida üksteist tegevustega kursis. Kultuuritöötajate töötasude ja sotsiaalsete garantiide temal toimub aktiivne koostöö Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooniga.

2016. aasta jooksul on läbi viidud etendusasutuste seaduse muutmise protsess koostöös valdkonna organisatsioonidega. Samuti kaasati säilituseksemplari seaduse väljatöötamise (jõustus 01.01.2017) lahenduste otsimiseks valdkondlikud partnerorganisatsioonid.

Rahvakultuuri Keskuse korraldatavate kultuuriruumide toetusprogrammide väljatöötamise, rakendamise, sealhulgas toetuse jagamise protsessi on kaasatud kohalikud kogukonnad ja partnerorganisatsioonid. Kaasamismudeli rakendamine kuulub läbivalt Kultuuriministeeriumi toetusprogrammide väljatöötamise ja elluviimise juurde.

Arhitektuuri ja disaini valdkonnas on valdkondlike organisatsioonide ja ministeeriumi koostöös väljatöötamisel arengukavad, millest lähtuvalt saavad ühistel eesmärkidel ning tegevuspõhimõtetel tegevusi planeerida nii riik kui ka valdkondlikud organisatsioonid ja huvigrupid.

5. Kultuuripoliitika elluviimisel kogutakse argumenteeritud otsuste tegemiseks ja nende mõju hindamiseks riigi eestvedamisel süsteemselt statistikat kõikide kultuurivaldkondade kohta, teostatakse uuringuid ja soodustatakse teadustööd.

Kultuuriministeerium annab sisendi ja kooskõlastab Eesti Statistikaameti poolt koostatava riikliku statistika programmi ja statistikatööde loetelu. Programm koostatakse igal aastal järgmiseks viieks aastaks ja selle kinnitab Vabariigi Valitsus. Koos statistikatööde nimekirjaga kinnitatakse ka avaldatavate statistiliste näitajate loetelu. Suures hulgas väärtuslikku kultuuri- ja lõimumisvaldkondade statistikat kogutakse ja analüüsitakse regulaarselt ka valdkondlike katusorganisatsioonide poolt ning edastatakse avaldamiseks Statistikaametile.

Kultuuri- ja loomesektori statistika kogumine on nimetatud ka Eesti Euroopa Liidu poliitika 2015–2019 (ELPOL), mis on aluseks Eesti tegutsemisele Euroopa Liidu liikmena, hariduse, noorte, kultuuri ja spordi peatükis punktis 11.

Kultuuriministeerium viib alates 2014. aastast läbi planeeritavate uuringute analüüsi mitme aasta perspektiivis, millesse koondatakse olulisemad lähiaastate vajadused ja igal aastal kinnitatakse tellitavate uuringute plaan. Elluviidavate uuringute ülevaade ja teostatud uuringute aruanded on kõigile kättesaadavad ministeeriumi kodulehel. Aastateks 2017–2019 on 2016. aasta lõpu seisuga kavandatud juba kümme olulist ministeeriumi poolt tellitavat uuringut, mille lisanduvad veel valitsemisala asutuste läbiviidavad uuringud ja teadustööd.

Olulise Kultuuriministeeriumi tellitud uuringuna valmis 2016. aastal mitu aastat läbiviidud meediasotsioloogiline uuring „Kultuuriajakirjanduse sisu ja kasutajaskond“ (Marju Lauristin, Peeter Vihalemm, Ragne Kõuts-Klemm; Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut, Tartu 2016).

Oluliselt on aidanud tellitavate uuringute mahtu ja kvaliteeti tõsta koostöö Eesti Teadusagentuuriga. Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) toetatava valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA) teadmispõhise poliitikakujundamise tegevuse raames on taotletud 2016. aastal Eesti 19. ja 20. sajandi sõjaajaloolise arhitektuuripärandi kaardistamise ja kasutusvõimaluste analüüsi (valmib 2018. a) ja 2017. aastal eesti keelest erineva emakeelega täiskasvanute eesti keele õppe kvaliteedi, mõju ja korralduse uuringu läbiviimist tööhõive ja lõimumise kontekstis (valmib 2017. a).

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) rakendatava loomemajanduse arendamise meetme raames alustati 2016. aastal neljale valdkonnale (audiovisuaalootmine, kirjandus, kujutav kunst, muusika) keskenduva kultuuri rahvusvahelistumise ja ekspordi uuringuga, mille eesmärk on kaardistada ja analüüsida nende valdkondade rahvusvahelistumise strateegiaid ning strateegiate mõju asjakohaste valdkondade tuntuse ning maine kujunemisele väljaspool Eestit nii professionaalide kui ka kultuuripubliku seas. Uuringu raport valmib 2017. aasta septembriks. 2017. aasta esimeses pooles on plaanis käivitada kolm täiendavat uuringut: Eesti loomemajanduse uuring ja kaardistus (sama uuringut on varem läbi viidud kolmel korral nelja-aastase intervalliga), Eesti raamatukogude ja muuseumide külastajate ning teenuste kasutajate ja nende eelistuste uuring ning disainikasutuse uuring.

2016. aasta veebruaris asus tööle Kultuuriministeeriumi teadusnõunik, kes koordineerib nii ministeeriumi teadustegevusi kui ka koostööd Eesti Teadusagentuuriga. 2017. aasta alguses otsustati moodustada ka ministeeriumi teadusnõukogu, kujundamaks Kultuuriministeeriumi teaduspõhiseid otsuseid, tõhustamaks seadusloomet, poliitikameetmete ja tegevuste väljatöötamist ning ellurakendamist kultuuri- ja lõimumispoliitikas.

6. Kultuuri rahastamine on läbipaistev, lähtudes ennekõike tegevuse sisust, mitte omandivormist. Riik sõlmib olulisemate kultuurisündmuste ja -tegevuste puhul kuni kolmeaastased raamlepingud, et tagada end tõestanud kultuurialgatuste ja organisatsioonide kestlik areng.

Üldine tegevuspõhimõte valdkondlike toetuste kujundamisel, mida viiakse järk-järgult ellu.

2015. aastal ajakohastas MISA rahvusvähemuste kultuuriseltside katusorganisatsioonide ja nende liikmesorganisatsioonide rahastamise tingimusi eesmärgiga tõsta organisatsioonide haldusvõimekust ning tagada toetuse jätkusuutlikkus 3-aastaste toetuslepingute kaudu sihtasutuse ja rahvusvähemuste katusorganisatsioonide vahel.

2016. aastal ajakohastas Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA) kõikide taotlusvoorude ja projektikonkursside tingimusi eesmärgiga muuta kultuuriseltside rahastamine läbipaistvamaks ning taotluste menetlemine tõhusamaks.

Põhimõtet rakendatakse näiteks juba muuseumide valdkonna tegevustoetuste lepingute sõlmimisel, kui need osutuvad piisavalt põhjendatuks peale esmakordset aastast lepinguperioodi. Ka kunstide valdkonnas kasutatakse juba 3-aastaseid raamlepinguid.

7. Lisaks muudele riigieelarvelistele vahenditele rahastatakse kultuuri avalik-õigusliku Eesti Kultuurkapitali kaudu. Kultuurkapitali aluspõhimõtteid, milleks on eelarve kujunemine seaduses ettenähtud korras ja valdkondade ekspertidest koosnevad sõltumatud sihtkapitalid ja ekspertgrupid, ei muudeta. Kultuurkapital toetab eelkõige loovisikuid ja projektipõhiseid algatusi ning Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu rahastatakse riigieelarveliste asutuste põhitegevust ja rahvuskultuuriliselt olulisi pikaajalisi tegevusi.

23. novembril 2016. aastal ametisse astunud Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtetes 2016–2019 on sätestatud, et Eesti Kultuurkapitali aluspõhimõtteid ei muudeta ja sellest lähtub oma tegevustes ka Kultuuriministeerium. 2016. aasta tegevusena kunstivaldkonna rahastamise korrastamisel võeti suund Kultuurkapitali ja ministeeriumi selgele rollijaotusele.

Kultuuriministeeriumi 2016. aastal läbi viidud kunstivaldkonna rahastamise korrastamise tegevuse eesmärk ühtib tegevuspõhimõttega, et Eesti Kultuurkapital toetab eelkõige loovisikuid ja projektipõhiseid algatusi ning Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu rahastatakse riigieelarveliste asutuste põhitegevust ja rahvuskultuuriliselt olulisi pikaajalisi tegevusi.

Eesti Kultuurkapitalil on suur roll erinevate valdkondade toetamisel avalikest vahenditest. Kultuurkapital jagas 2016. aastal nõukogu poolt preemiateks, stipendiumideks ja erinevateks toetusteks 1 821 730 eurot. Valdkondlikud sihtkapitalid andsid 2016. aastal toetust järgnevalt: helikunsti sihtkapital 2 096 102 eurot, audiovisuaalse kunsti sihtkapital 2 008 764 eurot, rahvakultuuri sihtkapital 1 883 996 eurot, kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital 1 871 519 eurot, näitekunsti sihtkapital 1 759 228 eurot, kirjanduse sihtkapital 1 559 599 eurot ja arhitektuuri sihtkapital 1 297 587 eurot.

8. Kultuuriehitiste rajamine peab olema vastutustundlik ning arvestama tulevikuvajaduste ja võimalike lisanduvate kuludega. Riik käitub talle kuuluva kultuuritaristu suhtes heaperemeheliku omanikuna, olles oma tegevusega eeskujuks arhitektuurse kvaliteedi saavutamisel ja hoidmisel.

Silmapaistvaimateks kultuuriehitisteks 2016. aastal on sügisel avatud Eesti Rahva Muuseum (ERM) ja juulis Pärnus avatud Pärnu Rannastaadion. ERMi hoone arhitekte Lina Ghotmehi, Tsuyoshi Tanet ja Dan Dorelli pärjati Veneetsia arhitektuuribiennaalil prantsuse arhitektuuriekspordi preemiaga kui väljaspool Prantsusmaad ehitatud prantsuse arhitektuuribüroo poolt parima ehitise loojaid. Eesti Arhitektide Liidu aastapremia anti KAMP Arhitektide projekteeritud Pärnu Rannastaadionile, mis tunnustati ka Pärnu aasta teoks.

Olemasolevate hoonete korrastamisest võib esile tuua Ugala teatri ja Eesti Ajaloomuuseumi Maarjamäe kompleksi rekonstrueerimise. Uute objektide kavandamise protsessi läbimõeldud ülesehituse heaks näiteks on Tallinnasse Maarjamäele rajatav kommunismiohvrite memoriaal ja ohvitseride mälestusmärk, kus arhitektuurivõistluse võitjaks osutus arhitektuuribüroo JVR ideelahendus „Teekond”. Riik aitab kaasa ka Kalevi staadioni rekonstrueerimisele, kus samuti on toimumas arhitektuurivõistlus; samuti on 2017. aastal koostamisel Tallinna Lauluväljaku detailplaneeringu arhitektuurikonkursi lähteülesanne.

Koalitsioonilepingu kohaselt luuakse Kultuuriministeeriumi eestvedamisel üleriigilise ruumipoliitika alase kompetentsi koondamiseks ministeeriumide ülene ekspertkogu koostöös Eesti Arhitektide Liiduga. Ekspertkogu tegevus peaks muu hulgas soodustama väärtusliku kinnisvara kasutuselevõttu ja korrastamist ning loodusvarade kasutamise ja loodavate infrastruktuuride säästvat mõju elukeskkonnale. Tegevuspõhimõtte ühtib ka muinsuskaitse laiema eesmärgiga ning uue muinsuskaitse seaduse eelnõu eesmärkidega, milles soovitakse tasakaalustada omanike ja riigi kohustusi olulise pärandi hoidmisel ning kasutuselevõtul.

9. Riik suunab kultuurivaldkonna arendamisse välisvahendeid, et tugevdada loomeettevõtlike konkurentsivõimet, arendada infotehnoloogilisi teenuseid, toetada lõimumist ning investeerida turismi ja regionaalset arengut toetavasse kultuuritaristusse.

Jätкус 2015. aastal avanenud ja Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) rahastatava loomemajanduse arendamise meetme elluviimine, mille kogueelarve aastani 2020 on 20 miljonit eurot. Seeläbi soovitakse kasvatada loomemajanduse sektoris tegutsevate ettevõtete võimekust turutingimustes hakkamasaamiseks ning suurendada loomesektori panust teiste majandussektorite lisandväärtuse loomisel. Meetme seitsmest tegevussuunast on 2017. aasta alguseks kogu eelarve rahastamisotsustega kaetud loomemajanduse taristu ja tehnoloogilise võimekuse arendamise osa 4 miljoni euroga ning loomemajanduse valdkonnas tegutsevate ettevõtete ekspordivõime arengusse on investeeritud 3,5 miljonit eurot, mis on 83% kõnealuse tegevussuuna kogueelarvest.

Selleks, et Eestis elavad eesti keelest erineva emakeelega inimesed saaksid osa siinsetest kultuuriüritustest ja -tegevustest, alustas Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed koostööd 14 kultuuriasutusega, sealhulgas 8 muuseumi ja 6 etendusasutusega üle Eesti. Toetati neile vajaliku tõlketehnika soetamist, mis annab eesti keelt veel mitte oskavale elanikkonnale täiendava võimaluse osaleda Eesti kultuurielus. Paindlik tõlkesüsteem aitab paremini mõista eesti kultuuri, edendada rahvus- ja rahvastevahelisi koostööprojekte, kaasates eri keeletaustaga loomingulisi kollektiive või üksikuid loovisikuid.

Viimase 15 aasta jooksul on Kultuuriministeerium toetanud riigisisestest vahenditest ja Norra Finantsmehhanismi ning Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismi (EMP) fondidest mõisakoolide restaureerimistöid ja arendusprojekte enam kui 18 miljoni euroga. Lõppenud EMP toetuste 2009–2015 finantsperioodil viidi läbi restaureerimis- ja arendusprojektid 18 mõisakoolis. Üle Eesti restaureeriti 2016. aasta alguseks nelja mõisa peahooned ning teostati väiksemaid restaureerimistöid ja arendustegevusi 14 mõisakompleksi juures. Kultuuriministeerium on Norra/EMP toetuste järgmise rahastusperioodi ettevalmistamisel kultuuriväärtuste valdkonnas taotlenud väikelinnade ajalooliste linnasüdame korrastamist.

Euroopa regionaalarengu fondi piirkondade konkurentsivõime tugevdamise meetme raames on maakondlike tegevuskavade prioriteetide alusel 2016. aastal toetatud EASi poolt kokku 16 turismivaldkonda panustavat projekti, sealhulgas on tehtud mitmeid positiivseid investeerimisotsuseid kultuuriobjektidele. Toetatud on Haapsalu piiskopilinnuse, Narva linnuse ning Palamuse muuseumi jt objektide arendamist.

Rahvusvaheliste sündmuste ja konverentside toetusmeetmest toetati 2016. aastal viit kultuurisündmust, mis toovad Eestisse rahvusvahelist publikut ja suurendavad välituristide ööbimist Eestis. Kultuurisündmusi toetati kokku 325 000 euroga ning toetuse summa ühe sündmuse kohta oli 65 000 eurot. Kultuuri- ja spordisündmuste toetuse kogueelarve on 3,2 miljonit eurot, seda rakendatakse aastatel 2015–2020 ning rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Visitestonia.com andmebaasis on ca 200 kultuurisündmuse info tõlgitud kuude võõrkeelde. Kultuurisündmuste infot edastatakse regulaarselt infokirjade kaudu sihtturgude reisikorraldajatele ja sotsiaalmeediakanalites lõpptarbijatele. EAS korraldas välisriikide ajakirjanikele pressireise, mille raames tutvustati kultuurisündmusi ja Eesti Rahva Muuseumi.

Rahvusvaheliste suursündmuste toetusmeetmest toetati 2016. aastal Tallinn Music Weeki ja Pimedate Ööde Filmifestivali, mis aitavad tõsta Eesti riigi tuntust maailmas ja toovad Eestisse arvukalt väliskülalisi. Toetuse summa ühele suursündmusele kolmeks aastaks kokku on kuni 200 000 eurot. Rahvusvaheliste suursündmuste toetuse kogueelarve on 2,1 miljonit eurot, seda rakendatakse aastatel 2015–2020 ning rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

10. Riik loob soodsad võimalused eraraha kaasamiseks kultuurivaldkonda, tunnustades kultuurisõbralikke ettevõtjaid, vabakonda ja eraisikuid ning soodustades riigi ja eraettevõtjate koostöös elluviidavaid algatusi. Riik peab oluliseks, et seadusandlus ei kitsendaks põhjendamatult erasektori võimalusi kultuuri toetamisel. Lisaks olemasolevatele kultuuri rahastamismudelitele otsib riik koostöös valdkonna ja erasektoriga alternatiivseid kultuurivaldkonna finantseerimisskeeme.

Riigi ja erasektori koostöö ühe parema näitena võib välja tuua Kultuuriministeeriumi initsiatiivil ASi Swedbank, Eesti Rahvuskultuuri Fondi ning maestro Paavo Järvi poolt asutatud Sihtasutus Eesti Pillifond loomise 2015. aasta detsembris. Eesti Pillifondil on eesmärk muretseda 2–4 rariitset instrumenti aastas ning anda need kasutada Eesti noortele interpreetidele. 2016. aastal on soetatud kuus ajaloolist ja kõrgetasemelist instrumenti, mis antakse üle konkursi tulemusel muusikutele 2017. aasta alguses.

Eraalgatusena on sündinud ja hästi käivitatud metseenlusplatvorm Outset Eesti, mis kogub erarahastajate toetust kaasaegse kunsti projektidele. Esimese kahe tegevusaasta jooksul on kunstivaldkonnas alates 2015. aastast loodud lisavõimalusi 54 000 euro mahus.

Loomemajanduse arendamise meetme raames viidi ellu 2016. aastal filmivaldkonna ja erainvestorite strateegilist koostööd soodustav arenguprogramm FilmFly, mis viib kokku erainvestorid ja filmitootjad.

Teatrivaldkonnas on käivitatud järjekordne koostööprojekt Kultuuriministeeriumi, Eesti Pandipakendi ja heategevusfondi Aitan Lapsi vahel, mille eesmärk on alates 2016. aastast kolme hooaja jooksul viia tasuta keskkonnateemaline etendus igasse Eesti lasteaeda. Aitan Lapsi fondi tegevusse saab igaüks panustada taaraautomaatides kultuurinuppu vajutades.

Ettevalmistamisel on ka uus muinsuskaitseseadus, mille rakendamisel soovitakse toetussüsteemi uuendades suurendada riigi panust, suunates ka eraomanikke rohkem panustama kultuuripärandi hoidmisse.

Kultuuri- ja loomesektori finantssüsteemi arendamine alternatiivsete rahastamisvõimaluste leidmiseks on nimetatud ka Eesti Euroopa Liidu poliitika (ELPOL) 2015–2019 hariduse, noorte, kultuuri ja spordi peatükis punktis 10 elluviidavaks tegevuseks Eesti tegutsemisel Euroopa Liidu liikmena.

11. Riik peab oluliseks kultuuritöötajate kvalifikatsiooni tõstmist ja täiendkoolitust, tagamaks kultuuritöötajate pädevuse vastavalt infoühiskonna pidevalt uuenevatele vajadustele. Sealjuures peab kultuuritöötajate töötasu olema Eesti tööturul konkurentsivõimeline, kindlustades spetsialistide järelkasvu. Riik võtab suuna riigiga töösuhtes olevate kõrgharidusega kultuuritöötajate ja kutsekvalifikatsiooniga atesteeritud spetsialistide miinimumtöötasu tõstmiseks täistööaja korral Eesti keskmise palga tasemele. Riik kohtleb riigi osalusel asutatud sihtasutusi ja avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid optimaalsete koosseisude korral samaväärselt riigiasutustega.

Kultuuritöötajate palgatõus on olnud kultuuriministri prioriteet nii 2016. ja 2017. aasta riigieelarve menetlusel kui ka riigi eelarvestrateegia protsessis tervikuna. Kultuuriminister ja Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon (TALO) sõlmisid detsembris 2016 ühiste kavatsuste kokkuleppe, mille kohaselt tõuseb kultuuritöötaja brutotöötasu alammäär 2017. aastast 942 eurole kuus. Lõppenud 2016. aastal võimaldas kultuuritöötajate palgafondi kasv tõsta kultuuritöötajate miinimumpalka 13,5% ehk 830 eurole kuus. Palgafondi tõus puudutab riigieelarvest palka saavaid kultuuritöötajaid. Need on riigiasutuste, avalik-õiguslike institutsioonide, sihtasutuste ning maakonnaraamatukogude riigilt palka saavad töötajad. Silmas peetakse kõrgharidusega, kõrgema kutsekvalifikatsiooniga või kõrgharidusnõudega võrdsustatud spetsiifiliste eriteadmistega kultuuritöötajaid.

Kultuuriministeerium võimaldas 2017. aastal 2-protsendise palgafondi kasvu nendele kõrgharidusega kultuuritöötajatele, kelle sissetulekud ületavad miinimumpalga taseme. Lisaks saab 1-protsendilise palgafondi kasvu tagada tugiteenuseid pakkuvatele töötajatele. Palgaraha täpse jaotuse töötajate vahel otsustavad asutuste juhid.

Töötasu alamäära sama jõulise tõstmisega ollakse aastaks 2020 prognoositava keskmise palga tasemel ja täiendavaid vahendite leidmises on kokku lepitud ka kehtivas Vabariigi Valitsuse koalitsioonileppes.

Lisaks algatas Kultuuriministeerium 2015. aastal kirjaniku- ja kunstnikupalga pilootprojekti kolmeks aastaks esialgu viiele kirjanikule ja kunstnikule. 2016. aastast rakendunud palga eesmärk on võimaldada tippvormis vabakutselistel kirjanikel ja kunstnikel pühenduda pikema perioodi vältel loometööle ja rikastada seeläbi Eesti kultuuri. See tagab vabakutselistele tipp-professionaalidele töötasu ja sotsiaalsed garantiid.

2015. aastal käivitunud pilootprojekt võimaldas loovisikutel pühenduda ainult loometööle ning perioodil valmis mitmeid väärtuslikke teoseid, mis oleks muidu edasi lükkunud. Tuginedes eelnevale heale praktikale, otsustas Kultuuriministeerium eraldada 2016. aasta lõpus loomeliitudele vahendeid veel kolme kirjaniku ja kunstniku palkamiseks. Loomeliidud lisasid mõlemad veel ühe täiendava toetuse osa, seega tõuseb palgasaja arvu 2017. aastal seniselt kümnelt kaheksateistkümmele loovisikule.

Kultuuriministeerium toetab haldusala asutuste personali arendus- ja koolitustegevusi vajaduspõhiselt ning koostöös asutustega kaardistatakse iga-aastaselt erinevate valdkondade ja sihtrühmade arendamist vajavad kompetentsid. Rõhku pannakse nii õigus- ja juhtimisalaste kompetentside arendamisele kui ka spetsiifiliste valdkondade arendamisele. 2016. aastal pöörati tähelepanu muuseumide keskastmejuhtide üldise juhtimisvõimekuse tõstmisele ning tehti ettevalmistusi tekkepõhisele eelarvestamisele üleminekuks; toimusid õigus- ja kommunikatsioonivaldkonna koolitused ning alguse sai haldusala asutuste dokumendihalduritele suunatud koolitusprogramm. Näiteks toimub ministeeriumi toel 2016.–2017. aastal muuseumitöötajatele Tartu Ülikooli poolt läbiviidavana kaheaastane täiendkoolitus „XXI sajandi muuseum“. Koolitus annab süsteemse, tervikliku ja avara pildi muuseumide põhitegevusvaldkondadest ja töötajatele vajalikest oskustest.

12. Vabakutselistele loovisikutele, kelle sissetulekutelt on tasutud tööjõumaksud võrdsetel alustel teiste töötajate ja registreeritud ettevõtjatena tegutsejatega, tuleb tagada ravikindlustus sõltumata sissetulekute regulaarsusest.

2016. aasta 1. jaanuaril jõustus ravikindlustuse seaduse (RaKS) muudatus võlaõiguslike lepingute alusel töötavate isikute lepingute kuupõhise summeerimise alusel kindlustuskaitse saamise võimalus, see tähendab, et kindlustuskaitse saab isik, kelle eest on sotsiaalmaksu deklareeritud ühe või mitme võlaõigusliku lepingu alusel vähemalt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses.

2016. aastal võeti vastu RaKSi muudatused, mis muu hulgas pikendas võlaõigusseaduse (VÕS) lepingute alusel töötavate isikute kindlustuskaitse peatumise tähtaega, kui sotsiaalmaksu miinimumkohustust ühes kuus ei täidetud. Alates 1. juulist 2017. a peatub kindlustuskaitse ühe kuu möödumisel isiku eest Maksu- ja Tolliametilt saadud andmete kohaselt sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses sotsiaalmaksu deklareerimata jätmisest sotsiaalmaksuseaduse § 9 lõike 1 punktis 4 sätestatud tähtpäevaks (RaKS § 8 lg 3). See säte toetab ka loovisikute kindlustuskaitse järjepidevust.

Aastal 2017 jätkuvad Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2016–2019 raames analüüsid tööturgu ja tööjõumakse reguleerivate seaduste muutmise vajadustest seoses töösuhete muutunud olemusega, mis muu hulgas peaks kajastama ka loovisikute sotsiaalsete garantiide tagamise temaatikat. Tegevusse panustab ka Sotsiaalministeeriumi poolt kavandatav ravikindlustuskaitseta inimeste kindlustuskaitse puudumise põhjuste ja ravikindlustuskaitse võimalikult paljudele inimestele tagamise võimaluste uuring, mis viiakse läbi 2017. aastal.

13. Riik loob võimalused kultuuri rahvusvahelistumiseks. Kultuuril on välissuhtluses, ekspordis ja riigi mainekujunduses oluline roll. Laiendatakse kultuuriesindajate võrgustikku, tugevdatakse koostööd eri ministeeriumide ja ekspordi edendavate organisatsioonidega, suurendatakse oluliselt toetust kultuuriekspordi ja -koostöö arendamiseks. Riik panustab senisest enam kontaktide loomisse ka väljaspool Euroopat sihtturgudel, mille osas on kultuurivaldkonna organisatsioonid ja loomeettevõtted väljendanud huvi ja kuhu sisenemiseks on neil olemas võimekus.

Kultuuriministeerium on toetanud kultuurivaldkonna rahvusvahelistumist ja loomevaldkondade ekspordi erinevate programmide ja meetmete kaudu. Kokku viidi 2016. aastal läbi 126 projekti 40 riigis. Koostööprojekte on peaaegu kõikide Euroopa riikidega, kuid ka väljaspool Euroopat selliste riikidega nagu USA, Kanada, Austraalia, Singapur, Lõuna-Korea, Hiina ja Jaapan. Eesti kultuuri sündmusi välismaal toetati kogusummas 733 903 eurot. Sellest 72 428 euro eest toetati kultuurisuhete tihendamist väliseesti kogukondadega.

Rahvusvahelistumise kontekstis väärib esiletõstmist Kultuuriministeeriumi poolt ellu viidud taotlusvoor „Eesti kultuur maailmas“, mille eesmärk oli aidata kaasa Eesti kultuuri rahvusvahelistumisele ja tutvustamisele välismaal. Taotlusvooru maht oli 2016. aastal 650 000 eurot ja toetati 103 projekti tegevusi.

Kultuuriministeeriumil on kehtivad kultuurikoostöölepped 2016. aastal 42 riigiga. 2016. aastal sõlmiti lisaks Hiinaga Eesti-Hiina filmivaldkonna koostöölepe. Esiletõstmist väärib, et Eesti on 14. riik maailmas, kellega Hiinal on selline leping, mis loob paremad võimalused koostööks filmide kaastootmises ja samuti lihtsustab toodetud filmide Hiina turule pääsemist. Koostööd Hiinaga edendatakse ka muusika, kunsti jt valdkondades.

2016. aastal uuendati Eesti ja Venemaa kultuuriministeeriumide vahelist kultuurikoostöö programmi, mis allkirjastati Narvas 2016. aasta juunis. Uue perioodi programm hõlmab Eesti ja Venemaa koostööd näiteks muusika, teatri, filmi ja rahvakultuuri valdkonnas, aga ka võimalusi kontaktideks mälu- ja õppeasutuste vahel. Eesti ja Venemaa senise kultuurikoostöö üks silmapaistvamaid näiteid on Tallinnas toimuv teatrifestival Kuldne Mask Eestis, samuti Jõhvi balletifestival ning Peterburis toimuv rahvusvaheline teatrifestival Balti Maja (Baltiiski Dom).

Lisaks on võimaluste piires kas EASi meetmete või Kultuuriministeeriumi otsetoetuste kaudu toetatud valdkondlikke arenduskeskusi, kes on eeskätt valdkonna arengu rahvusvahelistumise eestvedajad.

Kultuurikoostöö sündmustest väärib esile tõstmist, et 2016. aastal oli Eesti Euroopa suurimal Põhjamaade kultuurile pühendatud festivalil Les Boréales Prantsusmaal fookusriigiks koos Soomega. Samuti viidi olulise sündmusena septembris-oktoobris läbi Eesti kultuuriprogramm Euroopa Nõukogu eesistumise raames Strasbourgis piirkonnas.

Kultuuriväärtuste valdkonnas võib esile tõsta Eesti Kunstimuuseumi restauraatorite eestvedamisel läbiviidud Rode kappaltari mitmeaastast uurimis- ja konserveerimisprojekti. Lisaks tutvustati tegevust 2015. aasta sügisest 2016. aasta alguseni Saksamaal Lübeckis St Annen Museumis avatud Hansa kunsti ja kultuuri kajastaval suurnäitusel „Lübeck 1500. Metropolis of Art in the Baltic Region“. Kõrgetasemelisel rahvusvahelisel näitusel oli võimalik tutvuda ka Niguliste muuseumi Rode altari interaktiivse multimeedia ekspositsiooniga „Rode altar lähivaates“, mis on pälvinud suurt ekspertide ning avalikkuse huvi. Rode projekt on praegu parim näide tehnoloogia, teaduse ja kultuuripärandi kombineerimisest.

Loomevaldkondade rahvusvahelistumise edendamisse panustab ka Vabariigi Valitsuse 2016–2019 tegevusprogramm, mis kirjeldab tegevuspõhimõtet, et toetatakse kultuurivaldkonnas loomevaldkondade ekspordi ja rahvusvahelistumist, tugevdades Eesti loomingu rahvusvahelisi võimalusi ning panustades seeläbi Eesti rahvusvahelisse tuntusse ja mainesse. Rahvusvahelistumise eesmärgi raames piloteeriti 2016. aastal välisrahastusel toodetavate filmide toetusmehhanismi Film Estonia ning riik suurendab fondi mahtu 2017. aastal ühele miljonile eurole.

Kultuuridiplomaatial on välissuhtluses ja riigi mainekujunduses oluline roll. Välisministeerium ja Eesti välisesindused kaaskorraldavad Eestit tutvustavaid üritusi ja toetavad võimaluste piires Eesti kultuurisündmusi välismaal. 2016. aastal toimus välisesinduste kaaskorraldamisel 119 kultuurisündmust. 2016. aastal korraldas Välisministeerium majandusdiplomaatide erialapäevad, mille raames toimunud kahepoolsetele kohtumistele majandusdiplomaatidega kutsuti ka loomemajanduse valdkonna esindajad.

14. Riik aitab kaasa Eestist eemal elavate eestlaste, samuti hõimurahvaste rahvusliku identiteedi säilimisele, soodustades väliseestlaste kultuurikontakte kodumaaga ja edendades kultuurialast koostööd hõimurahvastega.

Tallinnas töötav MTÜ Fenno Ugria Asutus kui kompetentsikeskus arendab sidemeid soome-ugri rahvaste vahel, toetab soome-ugri rahvaste kultuuri, hariduse ja teaduse edendamist, aitab kaasa fennougristika arengule Eestis ning tutvustab ja propageerib hõimurahvaste kultuure. 2016. aastal osalesid Eesti ja setu delegatsioonid Soomes Lahtis toimunud soome-ugri rahvaste VII maailmakongressil. Iga-aastaselt tähistatakse hõimupäevi, mis on riiklik tähtpäev alates 2011. aastast.

Alates 1999. aastast toetab Eesti riik omariikluseta hõimurahvaste keelte, kultuuride, hariduse ja teaduse edendamist Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) riikliku „Hõimurahvaste programmi“ tegevuste kaudu (1999–2004, 2005–2009, 2010–2014 ja 2015–2018). Välismaal elavaid rahvuskaaslaste on Eesti riik süstemaatiliselt toetanud alates 2004. aastast rahvuskaaslaste programmide (2004–2008, 2009–2013, 2014–2020) kaudu, milles on keskendunud peamiselt hariduse, kultuurielu, arhiivinduse, tagasipöördumise ja vähemal määral ka kirikutega seonduvatele küsimustele. Kultuuriministeerium on „Rahvuskaaslaste programmi 2014–2020“ kaasrahastaja.

Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA) ja Kultuuriministeerium toetavad suviseid väliseesti noorte keele- ja kultuurilaagreid, kultuuriprojekte ja väliseestlaste tagasirännet. 2016. aastal avas MISA koostöös Riigikantseleiga taotlusvooru, mis on seotud Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva tähistamisega. 2016. aasta sügisel lähetas Kultuuriministeerium eesti keele õpetaja Vancouveri Eesti Seltsi, kes pakkus eesti keele ja kultuuriõpet sealsele eestlaskonnale. Taotlusvoorst „Eesti kultuur maailmas“ toetatakse ka Eesti kultuurikollektiivide ja loomeinimeste osavõttu väliseesti seltside ja ühingute poolt korraldatavatest professionaalsetest ja kõrgetasemelistest kultuuriprojektidest välismaal.

2016.–2017. aastal jätkab HTM eesti keele ja kultuuriloo õpetamise toetamist välismaal asuvates õpetuskohtades (üldhariduskoolid, pühapäevakoolid, täienduskoolid, seltsid, lasteaiad, mudilasingid, keelekursused), suviste laste keelelaagrite korraldamist, eesti keele õpetajate täienduskoolituse korraldamist ning rahvuskaaslaste programmi stipendiumiprogrammi rakendamist, mille eesmärk on tuua välismaal elavaid eesti noori Eesti kõrg- ja kutseharidussüsteemi õppima.

Esile võib tõsta ka Eesti Rahva Muuseumis valminud ja juba tunnustust leidnud soome-ugri pärandit tutvustavat püsinäitust „Uurali kaja“.

15. Eesti osaleb aktiivselt rahvusvaheliste organisatsioonide töös ja kultuurivaldkonna poliitikate kujundamisel. Kultuuripoliitika elluviimisel võetakse arvesse Euroopa Liidu õigusakte ja algatusi ning rahvusvahelisi konventsioone.

Riik arvestab lõimumispoliitika kujundamisel ja tegevuste planeerimisel Kultuuriministeeriumi ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelist pakti (Eesti ühines 1991), rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelist konventsiooni (Eesti ühines 1991), Euroopa Nõukogu vähemusrahvaste kaitse raamkonventsiooni (Eesti ühines 1997), UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni (Eesti ühines 2006).

Eesti valmistab ette ühinemist Euroopa Nõukogu raamkonventsiooniga kultuuripärandi väärtusest ühiskonnas, mida kutsutakse allkirjastamise koha järgi Faro konventsiooniks. Konventsiooniga liitudes kinnitab Eesti, et kultuuripärandil on tänapäeva ühiskonnas oluline roll ja lähtub pärandipoliitika kujundamisel rahvusvahelistest põhimõtetest. 2016. aasta seisuga on konventsiooniga liitunud 17 Euroopa Nõukogu riiki. Mitmed riigid on teatanud, et tegelevad liitumise ettevalmistamisega. Kultuuriministeerium valmistab liitumist ette 2016. ja 2017. aastal. Heakskiitmine toimub tõenäoliselt 2018. aastal.

Kultuurilise mitmekesisuse kaitsmine ja kultuuripärandi säilitamine on nimetatud ka kirjeldatud ELPOL 2015–2019 hariduse, noorte, kultuuri ja spordi peatükis punktis 12, mille raames Kultuuriministeerium esitas 2016. aastal UNESCOle kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni rakendamise aastate 2012–2015 aruande.

Käivad ettevalmistused 2017. aasta Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise läbiviimiseks ja ette on valmistatud nii arutletavate teemade kui ka kultuuriürituste programm. Kultuuri valdkonnast kuuluvad eesistumise kavva olulisematest teemadest audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi uuendamine ja ligipääs kultuurile ning kultuuripärandile digivahendite abil.

16. Riiklike tellimuste puhul tuleb reeglina korraldada avalikke konkursse, mille puhul on hindajatena kaasatud valdkonna eksperdid.

Üldine tegevuspõhimõte.

17. Riik soodustab loomemajanduse arengut osana teadmispõhisest majandusest. Eesmärgiks on tõsta uuenduslikkuse ja loovuse abil riigi konkurentsivõimet, muutudes seeläbi vahendajast väärtuste loojaks. Kultuurielu korraldamises ja loomeettevõtluses on oluline roll professionaalsetel vahendajatel.

Novembris 2016 kuulutas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus kui loomemajanduse arendamise meetme elluviija välja projektikonkursid loomemajandusalase teadlikkuse tõstmiseks ja sektoriteüleste arenguprogrammide elluviimiseks. Konkursside raames oodatakse ettevõtjate ühendustelt ja loomemajanduse arendamisega tegelevatelt organisatsioonidelt uudseid ideid ja algatusi, mis loovad teistele majandussektoritele loomemajanduse kaudu lisandväärtust nii ärimudelite, toodete ja teenuste kui ka müügi ja turunduse arendamisel ning soodustavad uute ambitsioonikate ärimudelitega ettevõtete juurdekasvu loomesektoris. Senine kogemus on näidanud, et loomevaldkondades on palju innovaatilisi ideid ning nende elluviimiseks saavad kokku väga mitmekülgsed kompetentsidega võimekad kooslused, kes astuvad julgeid samme teadmispõhise ja rahvusvaheliselt konkurentsitiheda majanduse suunas.

Lisaks kavandati 2016. aastal ja viiakse ellu 2017. aastal loomemajanduse arendamise meetmest EASi kaudu järjekordne mahukas Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus ning kultuuri- ja loomesektori ning teiste valdkondade koostoime mõju hindamise meetodika arendamine.

18. Riik kaitseb autorite õigusi, kohandades õigusruumi vastavalt tehnoloogiliste võimaluste arengule. Riigi kohuseks on luua intellektuaalomandi kaitseks tõhus seadusandlik raamistik, mis tagab autorite varaliste õiguste ja nendega kaasnevate õiguste kaitse intellektuaalse omandi kasutamisel. Lisaks soodustab riik igakülgset selliste teoste aktiivset tutvustamist ja kasutamist, mille puhul kuuluvad varalised autoriõigused riigile. Kui sellest tegevusest saadakse tulu, siis suunatakse see teose levitamisse ja stipendiumideks.

Aastal 2016 jõustusid muudatused autoriõiguse seadusesse, mille eesmärk oli EL direktiivi 2014/26/EL (KEO direktiiv) ülevõtmine. Muudatustega korrastati esmajoones kollektiivse esindamise organisatsioonide (KEO) tegevuse aluspõhimõtteid ning kehtestati KEO-de tegevuse üle järelevalve teostamise kohustus, samuti anti konkreetset suunised õiguste piiriüleseks teostamiseks muusikateoste puhul. Lisaks on alanud töö suuremahulise autoriõiguse reformipaketiga (algatus avaldati 14.09.2016), mida menetletakse kindlasti veel 2017. aasta jooksul ning ka edaspidi. Paketis sisalduvad meetmed on väga erinevad ning puudutavad enamikku autoriõigusega ning autoriõigusega kaasnevate õigustega seotud sihtrühmi, sealhulgas kultuuripoliitika põhialustes nimetatud valdkondlikke prioriteete ja asjaomaseid asutusi ning organisatsioone.

Kultuuriministerium on Eduard Wiiralti teoste kasutamisest laekunud tulust viimastel aastatel maksnud välja igal aastal kaks stipendiumi kunstitudengitele enesetäiendamiseks ja loominguliseks tegevuseks.

19. Riik edendab eraalgatuslike seltside tegevust, mille sihiks on tähelepanuväärsete kultuuritegelaste mälestuse jäädvustamine ja nende loomingulise pärandi populariseerimine, sõlmides seltsidega halduslepinguid nende kultuuritegelaste mälestusega seotud varade ja paikade haldamiseks, samuti riigile üle läinud autoriõiguste realiseerimiseks teoste laialdasemaks kasutamiseks.

Tähelepanuväärsete kultuuritegelaste mälestuse jäädvustamist ja populariseerimist viiakse kultuuriväärtuste valdkonnas läbi peamiselt muuseumide ja muinsuskaitsete tegevuste kaudu. Näiteks Teatri- ja Muusikamuuseumis on see üheks peamiseks tegevuseks, esile võib tuua ka sügisel 2017 avatava Eesti Filmimuuseumi. Samuti on 2016. aastal saanud lisatoetust EL vahenditest Palamuse O. Lutsu Kihelkonnakoolimuuseum muuseumitöö arendamiseks. Toetatakse ka helilooja Mart Saare majamuuseumi tegevust Viljandi Muuseumi osana. Olulise tegevusena on loomisel Arvo Pärdi teadus- ja külastuskeskus, kus toetatakse ka sisuliste tegevuste elluviimist helilooja loomepärandi tutvustamisel, sealhulgas talletamisel loodavas arhiivis. Eduard Wiiralti teoste kasutuse laiemaks levikuks korraldavad muuseumid jt kultuuriasutused näitusi, antakse välja trükiseid jpm. Samuti on Kultuuriministerium kasutanud E. Wiiralti teoseid oma meenetel. Kunstniku loomingust kasutamisest laekunud autoritasudest antakse välja kunstiüliõpilastele stipendiumi õppe- ja loometegevuseks ning enesetäiendamiseks. Aastal 2016 anti välja kaks stipendiumi.

Seltsidest toetab Kultuuriministerium Eesti Muinsuskaitse Seltsi, kelle tegevuse peamine eesmärk on Eesti kultuuripärandi hoidmine ning rahva ajaloomälu säilitamine. Pikaajaline koostöö toimub ka Soomes asuva Tuglase seltsiga, mille tegevust toetatakse eesmärgiga edendada Eesti ja Soome kultuurikoostööd.

Samuti toetab Kultuuriministeerium Rahvusvahelist Eduard Tubina Ühingut, kelle peamiseks eesmärgiks on välja anda Eduard Tubina „Kogutud teoste“ akadeemilis-kriitiline väljaanne, mis koosneb 33 köitest. 2017. aasta alguseks on välja antud 14 köidet. 2016. aastal ilmus neile lisaks veel XXIX ja XXX köide (ooperi „Barbara von Tisenhusen“ klaviir ja partituur, toimetajad Mart Humal ja Reet Marttila), mille väljaandmine oli algselt kavandatud aastasse 2017. Lisaks kogutud teoste väljaandmisele tegeleb Tubina ühing ka Tubina loomingu propageerimisega, millega seoses tehakse koostööd erinevate muusikainstituutioonidega (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Eesti Kontsert jne) ning korraldatakse Tubina loomingule pühendatud üritusi.

20. Väärtuslikum osa kultuuripärandist digiteeritakse 2018. aastaks ja tagatakse selle pikaajaline säilimine rahvusvahelisi standardeid ja kvaliteedinõudeid arvestades. Tagatakse kultuurivaldkonna infosüsteemide koostalitusvõime ühtsete kirjelduste ja veebiteenuste abil. Riigi poolt rahastatud ja riigi haldusalas olevate instituutioonide poolt digiteeritud teosed on vastava õiguse olemasolul reeglina vabalt kättesaadavad. Soodustatakse digiteeritud kultuuripärandi kasutamist e-õppes ning e-teenuste osutamisel meedia- ja loomeettevõtlike valdkonnale.

Digitaalse kultuuripärandi nõukogu jätkas 2016. aastal „Kultuuripärandi digimise tegevuskava 2017–2010“ ettevalmistamist, mida tutvustati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile (MKM) Euroopa Liidu IKT meetmete rakendamiseks ning Haridus- ja Teadusministeeriumi teavitamiseks digiteeritud materjalide kasutamise võimalustest hariduses. Saadud tagasiside põhjal tegevuskava täiendatakse, et 2017. aastal alustada selle elluviimist. Kava sisaldab kultuuripärandi koordineeritud massdigimise ja digitaalsena kättesaadavaks tegemise vastavasisulist strateegilist planeerimist ja tegevuste elluviimiseks taotletavate vahendite informatsiooni. Toetatakse digitaalse kultuuripärandi innovaatilisi projekte eesmärgiga aastaks 2020 muuta Eesti jaoks olulised kultuuriväärtused digitaalselt kättesaadavaks. Kultuuripärandi digimine toimub iga-aastaselt vastavalt digimise rakenduskavale. Rakenduskava sisaldab digitud pärandi säilitamist ja kättesaadavaks tegemist lähtudes kokkulepitud kvaliteedinõuetest.

2016. aastal Riigikogus vastu võetud säilituseksemplari seadus ning sellega seotud kultuuriministri rakendusaktid jõustusid 1. jaanuaril 2017. Seeläbi on Eesti esimese riik maailmas, kus seadus kohustab koguma ja säilitama kõiki väljaandeid ka digitaalselt.

Digikultuuri säilitamise ja kättesaadavaks tegemise olulisust on rõhutatud ka ELPOL 2015–2019 hariduse, noorte, kultuuri ja spordi peatüki punktis 13.

Olulise kultuuripärandit säilitava objektina 15. aprillil 2015. aastal pandi Tartus Nooruse tänaval paika Rahvusarhiivi uue peahoone Noora nurgakivi. Uus hoone valmis 2016. aasta kevadel, külastajatele avatakse uksed 2017. aasta alguses. Uues peahoones jätkub aktiivne konserveerimis- ja digiteerimistegevus. Kogude digiteerimine ja neile elektroonilise juurdepääsu võimaldamine on Rahvusarhiivi üks olulisemaid prioriteete. Praegu on Rahvusarhiivi digikogus vabalt kasutatavad rohkem kui 15 miljonit digikujutist ning nende arv kasvab pidevalt.

Kultuuripärandi digitaliseerimist puudutavad ka mõned autoriõiguse valdkonna reguleerimisega seotud algatused, mis sisalduvad 2016. aastal autoriõiguse reformipaketis, mida menetletakse edasi 2017. aastal. Lisaks juba 2014. aastal jõustunud AutÕS sisalduva regulatsiooni rakendamisele, mis puudutab orbeste kasutamist, sisaldab äsjane autoriõiguse reformipakett ka meetmeid, mis peaksid hõlbustama kaubandusvõrgust väljas olevate teoste kasutamist, samuti mäluasutuste tegevust kultuuripärandi säilitamisel ning digitaliseerimisel.

21. Riik väärtustab laulu- ja tantsupeoliikumise olulist mõju kultuuri- ja hariduselus ning ühiskonnas laiemalt. Laulu- ja tantsupidude elujõulisuse tagamiseks peab riik oluliseks liikumise terviklikku ja sihipärast hoidmist ja arendamist ning juhendajatele ja eestvedajatele loodud tugisüsteemi jätkumist.

Riik väärtustab erinevate toetusmeetmetega Eesti suurimat kultuurinähtust laulu- ja tantsupidu. Lisaks laulu- ja tantsupeo korraldusele toetatakse programmide kaudu kollektiive ja õppeprotsessis osalevaid kollektiivide juhte. 2017. aastal toimub XII noorte laulu- ja tantsupidu. Viimane noorte pidu toimus erandkorras kuus aasta tagasi 2011. aastal. Mõningate toetuse taotlusmeetmete muutmise tulemusena kasvas tegevustoetust küsivate kollektiivide arv aastal 2016 ligikaudu 200 kollektiivi võrra. Kokku toetati 2016. aastal 2216 kollektiivi, aastases mahus 840 000 eurot.

Laulu- ja tantsupeo traditsiooni mõjutab positiivselt ka 2016. aastal Kultuuriministeeriumi ja Tallinna linnavalitsuse otsus renoveerida Kalevi staadion. Samuti on 2017. aastal planeerimisel avaliku konkursi korraldamine Tallinna lauluväljaku detailplaneeringu algatamiseks.

22. Riik võtab regionaalses kultuurikorralduses suuna ülesannete ja vastutuse selgemaks määratlemiseks koostöös kohalike omavalitsuste, omavalitsusliitude ning kolmanda sektori organisatsioonidega.

Kultuuriministeerium on teinud haldusreformi raames ettepaneku täiendada kohaliku omavalitsusüksuse seadust (KOKS) ja lisada omavalitsusüksuse ülesannete hulka ka kultuuri- ja sporditöö korraldamine.

23. Riik loob erivajadustega inimestele paremad võimalused kultuurist osasaamiseks, arvestades kultuuritaristu rajamisel ja renoveerimisel puudega inimeste vajadustega ja toetades kultuuriasutustes erivajadustega (sh liikumis-, meele-, vaimu- või muu puudega) inimeste kaasamiseks elluviidavaid algatusi ja programme.

Üldine tegevuspõhimõtte rajatiste ning hoonete renoveerimisel ja ehitamisel ning tehnoloogiliste jt abivahendite planeerimisel ning arendamisel.

III Valdkondlikud prioriteedid

Arhitektuur

24.1 Riik väärtustab elukeskkonda kui tervikut, mis koosneb nii ehitatud ja kujundatud keskkonnast kui ka looduskeskkonnast. Kvaliteetsel ehitatud keskkonnal on oluline roll riigi säästva arengu eesmärkide saavutamisel. Kvaliteetse ehitatud keskkonna aluseks on asjatundlikud ruumilised otsused planeerimisel ja projekteerimisel.

Eesti Vabariik 100 programm „Hea avalik ruum“ on hea tava juurutamise ja Euroopa Liidu (EL) struktuurivahendite targa kasutamise positiivne näide, eesmärgiga taasaktiveerida riigi 100. sünnipäevaks 16 Eesti linna keskväljakud, peatänavad või nende ümbrus. Arhitektuurivõistlused on juba toimunud Elvas, Kuremäel, Kuressaares, Põltsamaal, Rakveres, Tallinnas, Viljandis, Kärdlas, Põlvas, Raplas, Valgas, Pärnus, Tõrvas ja Võrus. Narva ja Jõhvi avaliku ruumi võistlused on veel ettevalmistamisel.

Oluline on tegeleda ka probleemsete alade ja hoonetega, mille puhul üldjuhul kas leitakse võimalused korrastamiseks (tihti uues funktsioonis) või tehakse otsus likvideerimiseks. Edukalt kasutusele võetud hüljatud ruumide ja maastikena võib näidetena tuua järgmised objektid: Lennusadam, Kultuurikatel, Narva vanalinna ja rannaala arendused, Kiviõli seikluspark, Kohtla-Nõmme kaevanduspark, Eesti Rahva Muuseum Raadil jpt.

Arhitektuurivaldkonna arendamisel järgitakse elukeskkonna kui terviku väärtustamise põhimõtteid, mille esiletõstmisele ja juurutamisele aitab kaasa valdkonna infovahetus- ja koostööplatvorm Arhitektuurikoda.

Kultuuriministeerium teeb koostööd Sotsiaalministeeriumi jt asutuste ning organisatsioonidega elukeskkonna ligipääsetavuse edendamiseks ja universaalse disaini põhimõtete rakendamiseks kõigile kättesaadava elukeskkonna kavandamisel ja loomisel. Kultuuriministeerium osaleb ligipääsetavuse nõukogu töös ja aitas kaasa sel aastal esmakordselt toimunud „Universaalse disaini konkursi“ läbiviimisele.

2015. ja 2016. aastal jätkus maakonnaplaneeringute koostamine kõigis maakondades. Maakonnaplaneeringud esitati Rahandusministeeriumisse järelevalvesse 2016. aasta lõpuks. Merekuultuuri 2016. aasta jooksul on Rahandusministeerium ette valmistanud ka Eesti mereala ruumilise planeeringu algatamise.

Koostöös Eesti Planeerijate Ühinguga koostas Rahandusministeeriumi planeeringute osakond 2015. aasta lõpul suunised kahanevate piirkondade ruumiliseks planeerimiseks. Suunised on abiks väheneva ja vananeva elanikkonnaga kohalikule omavalitsusele kvaliteetsete planeerimisotsuste langetamisel. Planeerimisseaduse 2. peatükis toodud põhimõtete paremaks mõistmiseks kvaliteetse keskkonna ruumilisel planeerimisel koostas planeeringute osakond selgitava dokumendi: planeerimise põhimõtete rakendamine. Rahandusministeeriumi juhtimisel on koostamisel ka juhised üldplaneeringute koostamiseks ning valmistatakse ette ka sotsiaalsete ja majanduslike mõjude hindamise juhiseid planeeringute koostamisel.

Rahandusministeerium osales rahvusvahelises projektis HOME/2012/ISEC/AG/4000004321 CPTED (Crime Prevention through Environmental Design) – kuritegevuse ennetamine ehitatud keskkonna kujundamise kaudu (partnerriigid Eesti, Läti, Leedu, Soome, Holland), valmisid juhendmaterjalid viies keeles.

Kultuuriministeerium toetas Arhitektuuripreemiate 2016 sündmuse ja näituse korraldamist, MTÜ Ruumiharidus töötubade läbiviimist ning arhitektuuri valikaine õppematerjalide koostamist, Tallinn Art Week linnainstallatsioon, urbanistide väljaande „U“ tõlketöid jt erialaväljal uuenduslikke või muul viisil olulisi ettevõtmisi.

24.2 Arhitektuuripoliitika eesmärkide seadmisel ja elluviimisel suurendab riik sidusust eri poliitikate ja asjaomaste ministeeriumide vahel.

Valitsuse tegevusprogrammi tegevusena on otsustatud 2017. aastal luua üleriigiline ruumilise planeerimise ekspertkogu, mille üheks tegevuseks peaks olema ettepanekute esitamine Eesti elukeskkonna ruumilise arengu edendamiseks ja ehitatud keskkonna kvaliteedi parandamiseks vajalike investeeringute, sealhulgas välisvahendite ja riiklike toetusmeetmete kasutamise kavandamise kohta. Arhitektuurivaldkonnaga seotud ministeeriumide ja erialaorganisatsioonide vahel on 2016/2017 toimunud kolm laiapõhjalist arutelu ekspertkogu loomiseks ja ülesannete täpsustamiseks.

Ruumilise planeerimise valdkonna korraldamise, maakonnaplaneeringute koostamise, järelevalve ja planeerimisjuhiste ettevalmistamise käigus toimub pidev süvendatud koostöö kõigi ruumilise keskkonna suunamisega seonduvate ministeeriumidega. Koostöö eesmärk on suurendada sidusust ja parandada ruumiliste otsuste kvaliteeti.

Kultuuriministeerium ja Rahandusministeerium osalevad koos erialaorganisatsioonidega Euroopa maastikukonventsiooni ülevõtmise töörühmas (Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel).

24.3 Riik soosib projekterimis- ja planeerimisteenuste puhul jätkusuutlike riigihangete ja ideevõistluste läbiviimist, et tagada avaliku sektori poolt rahastatavate ehitiste arhitektuurne kvaliteet ja mitmekesisus.

Kuigi kehtiva riigihangete seadusega on tagatud raamistik ideekonkursside korraldamiseks ning väärtuspõhiste riigihangete läbiviimiseks, teeb Kultuuriministeerium jätkuvalt koostööd valdkonna erialaliitude, eeskätt Eesti Arhitektide Liiduga ning ettevõttega Riigi Kinnisvara AS, et töötada välja parim riigihanke läbiviimise praktika, mis tagaks kvaliteetse ehitatud keskkonna arengu ja autoriõiguste kaitse selle loomisel.

Rahandusministeerium nõustab vastavalt vajadusele maavalitsuste, kohalike omavalitsuste ja ministeeriumide planeeringuhangete korraldamist ning kvaliteedikriteeriumide järgimist nendes.

Kultuuriministeerium ja Rahandusministeerium osalevad arhitekti kutset andva organi tegevuses Eesti Arhitektide Liidu juures, Kultuuriministeerium ka sisearhitekti kutset andva organi töös Eesti Sisearhitektide Liidu juures ning Rahandusministeerium osaleb ruumilise planeerija kutset andva organi töös Eesti Planeerijate Ühingu juures ja kutsestandardi uuendamisel.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammile 2016–2019 võttis valitsus endale ülesandeks rajada 2018. aastaks Maarjamäele kommunismiohvrite memoriaal ja ohvitseride mälestusmärk. Valitsuse tasandil vastutab memoriaali rajamise eest Justiitsministeerium, praktilise elluviimise eest Riigi Kinnisvara AS. Riigi Kinnisvara AS kuulutas märtsis 2016 välja rahvusvahelise ideekonkursi eesmärgiga leida sobivaim lahendus kommunismiohvrite memoriaali ja ohvitseride mälestusmärgi rajamiseks. Konkursi tingimustele vastanud kaheteistkümne kavandi hulgast tunnistati žürii poolt konsensuslikult esikoha vääriliseks Arhitektuuribüroo JVR OÜ ideelahendus märgusõnaga „Teekond“.

24.4 Riik toetab osavõttu rahvusvahelistest arhitektuurivaldkonna suursündmustest ja osaleb aktiivselt rahvusvahelise arhitektuuripoliitika kujundamisel.

Kultuuriministeerium toetas Eesti arhitektide osavõttu XV Veneetsia arhitektuuribiennaalist ning aitab kaasa Tallinna Arhitektuuribiennaali toimumisele 2017. aasta septembris.

Eesti on ka Euroopa Arhitektuuripoliitika Foorumi liige. 2017. aastal on Eesti EL Nõukogu eesistumise raames kavas Euroopa Arhitektuuripoliitika Foorumi rahvusvahelise konverentsi korraldamine Tallinnas.

Kultuuriministeeriumi taotlusvooru „Arhitektuuri ja disaini projektid“ maht suurenes eelmisel aastal ühe kolmandiku võrra (tõusis 60 000 eurolt 80 000 eurole).

24.5 Arhitektuurivaldkonnas ettevõtluse arengu ja rahvusvahelistumise elavdamiseks soodustab riik muu hulgas Eesti arhitektide praktiseerimist välisbüroodes, arhitektuuriteenuste ekspordi ja kohalike arhitektide osavõttu rahvusvahelistest arhitektuurivõistlustest.

Ettevõtluse ja rahvusvahelistumise elavdamiseks, arhitektuurivaldkonna konkurentsivõime suurendamiseks ja nähtavuse tõstmiseks ühiskonnas töötatakse Kultuuriministeeriumi eestvedamisel koostöös erialaorganisatsioonidega välja valdkondlikku arengukava. Koostatav dokument koondab arhitektuurivaldkonnas tegutsevate institutsioonide ja loovisikute eesmärgid ning tegevussuunad strateegiaks, mis on juhiseks nii valdkonnas tegutsejatele kui ka võimalikuks sisendiks riigi poliitika kujundamisel. Plaandokumenti võib kirjeldada kui professionaalide ettepanekute kogumit, millest saab valida erinevaid lahendusi ning mille täideviimine toimub valdkonna sees koostöö edendamiseks ja avaliku sektori tegevuste planeerimiseks. Tegemist ei ole arhitektuuriloomet käsitleva manifestiga, vaid nägemusega töökeskkonnast ja selle arendamisest.

Kultuuriministeerium toetab Eesti Arhitektuurikeskuse kui strateegilise partneri tegevusi, mis keskenduvad muu hulgas ka valdkonna ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordivõimekuse tõstmisele. Arhitektuurivaldkonnas tegutsevate ettevõtjate ekspordivõimekuse kasvatamist toetatakse loomemajanduse arendamise meetme raames eesmärgiga suurendada eksportivate ettevõtete arvu, nende lisandväärtust ning tulu ettevõtte ja töötaja kohta.

Disain

25.1 Disaini roll on aidata kaasa uuenduslike, funktsionaalsete, keskkonnasäästlike, kasutajasõbralike ja atraktiivsete toodete ja teenuste väljatöötamisele ning kaasavate ja turvaliste keskkondade kujundamisele.

Vastutus valdkonna arengu eest jaguneb endiselt peamiselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi vahel. Eestil on küll innovatiivse maa maine ja Eesti disainerid on konkurentsivõimelised, kuid valdkonna jätkuvaks teadmispõhiseks edasiarendamiseks vajatakse täiendavaid uuringuid. Selleks on Kultuuriministeeriumil kavas koostöös EASiga näiteks läbi viia kordusuuring disaini rakendamisele nii era- kui ka riigi osalusega ettevõtetes ning riigi asutatud või riigi osalusega sihtasutustes.

Kultuuriministeerium osaleb valdkondliku arenduskeskuse ja strateegilise partneri Eesti Disainikeskuse eestvedamisel disainivaldkonnasisese arengukava loomisel, mille üheks eesmärgiks on valdkonna kompetentsikeskuste ja spetsialistide oskuste edukam rakendamine keskkonna kujundamisel.

Kultuuriministeeriumi taotlusvooru „Arhitektuuri ja disaini arendusprojektid“ maht suurenes eelmisel aastal ühe kolmandiku võrra (tõusis 60 000 eurolt 80 000 eurole).

Ettevõtjatele suunatud arenguprogrammi Disainibuldooser projektis – mille läbimine koos kogenud disainijuhiga aitab ettevõtetel disaini parimal moel rakendada – osales edukalt viis ettevõtet, viis disainijuhti ja viis disainiettevõtet. Kolmes ettevõttes (SolisBioDyne, Bolefloor, Favora) aidati ellu viia disainiauditi programmi.

Kultuuriministeerium teeb koostööd Sotsiaalministeeriumi jt asutuste ning organisatsioonidega elukeskkonna ligipääsetavuse edendamiseks ja universaalse disaini põhimõtete rakendamiseks kõigile kättesaadava elukeskkonna kavandamisel ja loomisel. Kultuuriministeerium osaleb ligipääsetavuse nõukogu töös ja aitas kaasa sel aastal esmakordselt toimunud „Universaalse disaini konkursi“ läbiviimisele.

25.2 Riik soodustab disainerite ja disainibüroode tegevust, sest kvaliteetne disainiteenus aitab kaasa lisandväärtuse loomisele teistes majandusharudes ja suurendab seeläbi Eesti ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet.

Soodustamaks kvaliteetse disainiteenuse väärtustamist, aitab Kultuuriministeerium kaasa disainipõhise lisandväärtuse loomisele erinevates majandusharudes ja suurendab seeläbi Eesti ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet. Nii on näiteks Eesti Disainikeskus (edaspidi EDK) valdkondliku arenduskeskusena saanud loomemajanduse arendamise meetmest 2015. aasta keskel toetust 300 000 eurot perioodiks mai 2015 kuni mai 2017. Projekti tegevused on suunatud strateegilise disainikasutuse laiendamisele ettevõtluses lisandväärtuse ja ekspordi kasvatamise eesmärgil. Projekti teiseks eesmärgiks on disainibüroode kui loomeettevõtjate disainijuhtimise ja ekspordivõimekuse kasvatamine. Kaks eesmärki on omavahel koostoimes ning edu ühes eesmärgis tähendab kasvu ka teises. Lisaks korraldab EDK erialaseid ja ärilisi koolitusi ning õppereise disainijuhtidele ja disaineritele, disainiturgu, Eesti disainiauhindade konkurssi.

Mis puudutab disainiettevõtete vahetut toetamist, siis neile on suunatud EASi kaudu rakendatav loomemajanduse arendamise meetme tegevussuund „loomemajanduse valdkondades tegutsevate ettevõtete ekspordivõimekuse kasvatamine“.

25.3 Riiklikud toetusmeetmed on suunatud nõudluse suurendamisele kvaliteetse disaini ja sellel põhineva tootearenduse järele. Selleks väärtustatakse riigihangete tingimustes disaini, tõstetakse disainialast teadlikkust ja soodustatakse disainerite, ettevõtete ja teadusasutuste koostööd projektitoetuste, innovatsiooniosakute ja ettevõtluskeskuste toetamise kaudu. Oluline on tõsta avalikkuse üldist teadlikkust disaini kultuurilistest, sotsiaalsetest, majanduslikest ja keskkondlikest väärtustest ning jätkata Eesti disaini tutvustamist rahvusvahelisel areenil.

Riigikantselei juurde loodi 18. veebruaril 2016. aastal avaliku sektori ja sotsiaalse innovatsiooni arendamise rakkerühm. Rakkerühma ülesanne on töötada välja ettepanekud, kuidas paremate teenuste osutamiseks ja poliitika tegemiseks suurendada innovatsioonivõimekust Eesti avalikus sektoris ning laiemalt ühiskonna valmidust sotsiaalseks innovatsiooniks.

Tunnustamaks Eesti disainerite loomingut, anti välja Eesti Disainiauhinnad (galal osales 450 külalist, tagasisideseminaril 100 disainerit, esitati 490 tööd, nominente 168, auhindu kokku 76) ning Ettevõtluse Arendamise SA ettevõtlusauhindade raames tunnustati ka parimaid disainirakendajaid. Riigi tippjuhtide koolitusprogrammis Newton IV hõlmab disain kolmandiku teemadest. Eesti brändi uuenduskuuri elluviimiseks loodi Eesti Disainimeeskond.

Kultuuriministeerium toetas sel aastal erialaorganisatsioonide rahvusvahelist koostööd (europrojektid „Design for Europe“ ja „EcoDesign Circle“) ning disaini rakendamist teistes valdkondades (ökodisaini auditi väljatöötamine, Eesti Disainiauhinnad). Tallinnas peeti juunikuus loomemajanduse konverentsi MELT. Oktoobris toimus Tallinnas konverents Design For Europe Summit, kus osales 250 inimest 30 riigist.

Eraldi väärrib esiletoomist Eesti disaini esmakordne tutvustamine Kultuuriministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostöös Washingtoni moenädalal 2016. aasta septembri lõpus. Kohapeal käis 12 siinset moe- ja disainiettevõtjat ning esindatud oli 22 brändi.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Eesti Kunstiakadeemia vahelises halduslepingus on aastateks 2016–2018 kokku lepitud, et Eesti Kunstiakadeemia loob suuremad seosed ettevõtlussektoriga õppekavade juhtimisel.

25.4 Disainihariduse kvaliteedi tõstmiseks tuleb tagada õppe rahvusvahelisus, praktikavõimalused ettevõtetes ning ühisõppekavad ja -projektid disaini- ja tehnoloogiaharidust andvate ülikoolide vahel. Õppekavade väljatöötamisel tuleb tagada, et kaasatud oleksid ettevõtjate esindajad.

Kultuuriministeerium toetab Eesti Disainikeskuse kui strateegilise partneri tegevusi, mis keskenduvad muu hulgas valdkonna ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordivõimekuse tõstmisele. Tehakse ministeeriumide-vahelist koostööd arhitektuuri- ja disainihariduse edendamiseks.

Koostöös Eesti Arhitektuurikeskuse MTÜ Ruumiharidus, Eesti Disainikeskuse ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga on valminud gümnaasiumi valikkursuse kavad „Arhitektuur ja elukeskkond“ ning „Disainiprotsess“. Ainekavasid piloteeritakse 2017. aastal ja lisatakse riiklikku õppekavasse selle arenduse käigus.

Etenduskunstid

26.1 Eesti etenduskunstide maastik on nii kunstiliselt kui ka institutsiooniliselt mitmekesine. Etendusasutuste repertuaaris on oma- ja maailmakultuur tasakaalus. Riik toetab algupärase eesti dramaturgia tellimist ja lavale toomist.

2016. aastal toetas Kultuuriministeerium 26 etendusasutust, sealhulgas 15 eraetendusasutust, 8 riigi osalusega sihtasutust, 2 munitsipaalteatrit ning Rahvusoperit Estonia. Lisaks toetatakse endiselt Eesti Teatri Agentuuri dramaturgiaostusid ning teatriinformatsiooni vahendamist ja teatristatistika kogumist. Vabariigi Valitsuse poolt kinnitati 2016. aastal Narva Vaba Lava investeering eesmärgiga edendada Ida-Virumaa kultuurielu. Valmis riigi ja linna koostöös Rakvere Teatrimaja kino-proovisaal, mis ühendab tänu oskuslikule arhitektuurile vajalikud erinevad funktsioonid ning hoone väärtustab ka paiga ajalugu, eksponeerides vanu müüre. Vanemuise ja Ugala renoveerimine jätkub ka 2017. aastal, avati NUKU teatri uus saal ning uuenenud muuseumikompleks.

26.2 Etendusasutuste riigipoolne rahastamine toimub kuni kolm aastat vältavate rahastamislepingute alusel. Püsiva repertuaariga etendusasutusi toetatakse otse riigieelarvest valdkonnaga läbi arutatud põhimõtete alusel. Projektipõhiseid etendusasutusi ja üksikprojekte toetab Eesti Kultuurikapital. Samuti toetab riik olulisemate teatri- ja tantsuagentuuride tegevust, etenduskunstimfestivalide korraldamist ja etendusasutuste rahvusvahelistumist.

Toimused arutelud etendusasutuse seaduse eelnõu üle erinevate huvigruppide esindajatega, keskendudes eelkõige rahastamismudelite ja uute hindamiskriteeriumide väljatöötamisele. Etendusasutuse seaduse muutmise protsessiga jätkatakse 2017. aastal.

Toimus kolm suurt eriilmelist rahvusvahelist festivali TREFF, Baltoscandal ja „Talveöö unenägu“ ning ligi 25 väiksemat festivali. Kuulutati välja suurte rahvusvaheliste festivalide taotlusvoor, baastoetuse tagab Kultuuriministeerium, Kultuurikapital saab keskenduda väiksemate festivalide toetamisele. Toetati külalislavastuste kutsumist Eestisse ning mitmeid rahvusvahelisi koostööprojekte (Kanuti Gildi SAALis, Vaba Lava kuraatoriprogrammis jm).

26.3 Noorele vaatajale suunatud professionaalset etenduskunsti tähtsustatakse nii riikliku finantseerimise kui ka suurema avaliku tähelepanu osutamise abil. Oluliseks peetakse ka harrastus- ja kooliteatrite tegevust.

Koostöös Aitan Lapsi fondi ja AS Eesti Pandipakendiga kuulutati välja keskkonnateemaliste lavastuste konkurs lasteaiastele. Seati eesmärgiks jõuda kolme hooajaga tasuta etendusega igasse Eesti lasteaeda. 2016/2017 hooajal jõutakse käia 120 lasteaias Eesti maakondades.

NUKU uue saali ja uuenenud muuseumikompleksi avamine võimaldab teha suures saalis teatrit noorele vaatajale ning arendada interaktiivseid muuseumiprogramme. Harrastus- ja kooliteatrite valdkonnas toimused arutelud seoses huvitegevuse kontseptsiooni rakendamisega. Harrastusteatrite Liit korraldas ankeetküsitluse, kaardistamaks kooliteatrite maastikku (eesmärgiks saada infot kõigist Eestis tegutsevatest koolidest).

26.4 Riik peab oluliseks etenduskunstialase kõrghariduse õppekavade arendamist nii Tallinnas, Viljandis kui ka Tartus.

HTM ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA), Eesti Kunstiakadeemia (EKA) ja Tallinna Ülikooliga (TLÜ) sõlmitud 2016. a tulemuslepingutes on kokku lepitud, et EMTA koordineerib ning EKA ja TLÜ osalevad etenduskunsti alases koostöös kõrgkoolide vahel. EL struktuurifondide institutsionaalsest arendusprogrammist ASTRA teadus- ja arendusasutustele ning kõrgkoolidele otsustati toetada Eesti Kunstiakadeemia õppehoone ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia saalikompleksi rajamist. Koos Eesti Kultuurkapitali varasema otsusega toetada EMTA saali ehitust planeeritakse kauaoodatud saalikompleks valmis saada EMTA 100. aastapäeva pidustusteks 2019. aastal.

Filmikunst

27.1 Riik toetab filmide tootmist mahus, mis loob eeldused professionaalse filmitootmise järjepidevuse püsimiseks Eestis ja vaatajate huvi kasvuks.

Kultuuriministeerium toetab filmide tootmist ja levitamist peamiselt Eesti Filmi Instituudi (EFI) kaudu, kes korraldab vastavaid taotlusvoore. Aastal 2016 toetati EFI vahendusel filmide tootmist kokku 6 878 927 euroga, millest suurem osa jaguneb stsenaariumi-, arendus-, tootmis-, dokumentaalfilmide-, animafilmide, vähemuskaastootmise- ja ristmeediatoetusteks (3 088 927 eurot) ja Eesti Vabariik 100 projektide toetusteks (3 238 000 eurot). Lisaks eraldati pilootprojektina 500 000 eurot Film Estonia toetuskava tarbeks, mille eesmärk on soodustada väliskapitali juurdevoolu Eestisse ning Eesti ja välismaiste filmitootjate koostööd audiovisuaalsete teoste tootmiseks Eestis.

Kaitseministeeriumi eelarvest rahastati 2016. aastal sarja „Vabad mehed“ teist hooaega 100 000 euroga. Produtseerimist toetas kaitsevägi. Samuti aidati kaasa dokumentaalfilmi „Piirinoored“ valmimisele ja toetati teleseriaali „39–40“ stsenaariumi kirjutamist. Tutvustamiseks Eesti Vabariik 100 raames Vabadussõja sündmusi kõige pisematele, tellis Kaitseministeerium 2016. aastal õpetlik-kasvatusliku animatsioonisarja „Jänku-Juss“ raames episoodi Vabadussõjast.

Eesti Vabariik 100 sündmuste raames toetatakse 2017. aastast *ca* 300 000 euroga Vabadussõja-teemalise dokumentaalseriaali tootmist.

27.2 Eesti Filmi Instituut on kõiki olulisemaid valdkondlikke tegevusi kattev organisatsioon, mis toetab filmide arendamist, tootmist ja turundamist. Instituut vastutab talle kuuluva pärandi restaureerimise ja digiteerimise eest, kogub valdkondlikku statistikat ning viib ellu täiendkoolituse ja filmikunstialase teadlikkuse tõstmisega seotud tegevusi. Eesti audiovisuaalne pärand digiteeritakse ja sellele tagatakse avalikkuse ligipääs.

Eesti Filmi Instituut on Eestis kõige mõjusam filmipoliitikaid elluviiv organisatsioon, kus tegeletakse filmide arendamise, tootmise ja turustamise toetamisega. Lisaks on fookuses ka nii pärandi kui ka täiendkoolitustega seotud tegevused.

Filmide arendamist ja tootmist toetati 6 878 927 euroga (vt täpsemalt punkti 27.1). Eesti Filmi Instituudi turunduseelarve aastal 2016 oli kokku 560 000 eurot, mis jaguneb omakorda levi- ja muude sihttoetuste ning turundusosakonna muude tegevuste vahel. Kultuuriministeerium on täiendavalt toetanud filmide levi väärtfilmilevi taotlusvooru kaudu üle 300 000 euroga, kust on toetust saanud väärtfilme näitavad kinod Artis ja Sõprus.

Eestis linastus 2016. aastal kokku 278 uut filmi, neist 18 olid uued Eesti filmid. Eesti filmide kinokülastusi oli 347 036 ning kogu kinolevi külastusi *ca* 3,29 miljonit, mis teeb keskmiselt 2,5 kinokülastust aastas inimese kohta. Kassatulu teeniti 17,66 miljonit, millest Eesti filmide tulu moodustas 1,78 miljonit eurot.

Täiendkoolituse ja filmikunstialase teadlikkuse tõstmisega seotud tegevustest väljapaistvamad on EAS loomemajandusprojekti (nr EU49200) raames filmivaldkonna võtmeorganisatsioonide, haridusasutuste ja ettevõtluspartneritega Eesti filmitööstuse ettevõtlusvõimekuse kasvatamine, rahvusvahelise konkurentsivõime tugevdamine ning koostöö tihendamine teiste valdkondade ettevõtjatega. Projekti partner Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja komminatsiooni instituut (BFM) on töötanud välja täienduskoolituste sarja filmiprofessionaalidele, kuhu kutsutakse mainekaid välisõppejõude ja praktikuid. Novembri alguse seisuga on toimunud kolm koolitust ning aastal 2016 on plaanis veel üks. Koolitused jätkuvad ka 2017. aastal.

Regulaarselt ehk neli korda aastas toimuvad EFI infopäevad filmitegijatele ja kaks korda aastas ka Eesti filmi pressipäevad, kus tutvustatakse ajakirjandusele, levitajatele, laiemale avalikkusele ja kinode programmijuhtidele uusi valmivaid Eesti filme.

Pärandi digiteerimise ja sellele avalikkuse ligipääsu tagamisega seotud tegevuste rahaline maht oli 2016. aastal 220 000 eurot. Filmipärandi digiteerimise eesmärk on tagada filmide jätkuv levi ja laiem kättesaadavus. Kahjuks takistab filmipärandi digiteerimist lisaks ebapiisavale finantseerimisele ka puudulik juriidiline raamistik, mis ei võimalda praegu liigsete takistusteta autoriõiguste omanikelt omandada luba filmipärandi avalikult kättesaadavaks tegemiseks.

27.3 Riik loob koostöös kohalike omavalitsuste ja eraettevõtjatega võimalused suuremates maakonnakeskustes asuvates teatrites ja kultuurikeskustes filmide digitaalseks näitamiseks. Eesti filme levitatakse rahvusvahelistel festivalidel ja teiste riikide kino- ja televis ning need on kättesaadavad uutel digitaalsetel platvormidel.

Kultuurkapitali ja kohalike omavalitsuste poolt on rahastatud 16 digitaalprojektori ostmist, mis on jagunenud enamiku Eesti maakondade peale. Seetõttu on ka enamikus maakondades tänapäevase filmilevi tehnoloogiaga võimalik üle Eesti filme näidata ja vaadata.

Heaks näiteks, kuidas omavalitsus ja riik koostööd teevad, on ka Rakvere teatrikino rajamine riigi ja Rakvere linna koostöös: 2016. aastal valmis seal proovisaal koos kinokeskusega.

2016. aastal on Eesti filmidest välismaisesse kinolevisse jõudnud „Vehkleja“, „Nullpunkt“, „Ema“, „1944“ ja „Risttuules“, kuid täpsem filmide aasta levitumus saadetakse Eesti Filmi Instituudile märtsis 2017. Oluliseks tuleb lugeda saavutust, et „Nullpunkt“ on kättesaadav 24 keeles 80 territooriumil kõigil suurematel tellitavate teenuste platvormidel (MilkyWay, iTunes, Google Play, Sony, Amazon, Microsoft, Vimeo).

27.4 Eestis toetatakse filmikunsti rahvusvahelistumist ja kaastootmist teiste maade filmiettevtete ja -tegijatega. Eestis on professionaalsed spetsialistid ja taristu, et rahvusvahelised ettevõtted saaksid Eestis teostada tele- ja filmiprojekte. Tegutsevad regionaalsed fondid audiovisuaalse sisu tootmisteenus rahvusvaheliseks pakkumiseks Eestis ja Eestit võtete sihtmaana rahvusvaheliselt turundav organisatsioon.

Riik on võtnud toetava ja abistava hoiaku Eestis tele- ja filmiprojektide tarvis taristu loomisel ning pilootprojektina on edukalt käivitatud Film Estonia toetusprogramm mahus 500 000 eurot, mida suurendatakse 2017. aastal ühele miljonile eurole. Film Estonia toetusprogrammi eesmärk on soodustada väliskapitali juurdevoolu Eesti audiovisuaalsektoris ning meelitada siia välisriikide filmi- ja audiovisuaalsisu tootjaid. Tegemist on olulise meetmega, mis aitab kohalikel filmitegijatel teha koostööd välisriikide ekspertidega.

Novembris eraldas EAS üks miljon eurot Tallinn Film Wonderland OÜ-le uue filmilinnaku rajamiseks; projekti peamine fookus on rajada Eestisse konkurentsivõimeline filmistuudio kompleks. Tallinn Film Wonderland OÜ osanikud on suures osas Eesti mõjukamad filmitegijaid nagu Allfilm, Taska Productions, Nafta Films, Stellar, Kinosaurus, Filmivabrik ja 17 filmitootjat ühendav MTÜ Eesti Filmitööstuse Klaster.

Eesti filmikunsti rahvusvahelistumine ja Eesti filmide tootmine ning levitamine on tihedalt omavahel läbi põimunud. Kaastootmisele suunatud initsiatiividest võib välja tuua Cannes'is ja Berliinis toimunud eriüritused Film Estonia toetusmeetme tutvustamiseks. Jaanuaris toimus Eesti filmitootjate visiit Islandi filmifestivalile Stockfish ning aprillis loomemajanduse projekti raames filmitootjate ja investorite visiit Londonisse, kus tutvustati kohalikke tootmis- ja investeerimisvõimalusi.

27.5 Riik tähtsustab professionaalset filmikunsti kui meediakirjaoskuse omandamise esmast vahendit noorele vaatajale ja osasaajale ning väärtustab harrastus- ja koolifilmi edendamist Eestis.

Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutuse (HITSA) korraldatavad koolitused lasteaiaõpetajatele toetavad õpetajate oskusi animatsioonide ja videote valmistamisel koostöös lastega. See omakorda toetab laste loovust ja huvi tekkimist filmikunsti vastu. Meediakirjaoskust tuleks suuremas mahus arendada ning panna rõhku analüütilise mõtlemise arendamisele laiemalt – eelkõige meediast tuleva info suhtes.

Kultuuriministeerium on osalenud novembris 2016 toimunud Euroopa Komisjoni poolt kokku kutsutud meedia kirjaoskuse töörühmas, kus läbivalt rõhutati, et üldaruteludest ei tohiks filmilooming välja jääda.

Eesti Filmi Instituut osaleb EFADs (European Film Agency Directors) Film Literacy töörühmas, kes seisab hea just selle eest, et filmivaldkond üldisest digikirjaoskuse arutlusest välja ei jääks ning et filmiõpe jõuaks huvikooli tasandilt formaalhariduse õppekavadesse.

27.6 Tallinna Ülikooli Balti Filmi- ja Meediakoolist kujuneb kaasaegne rahvusvaheline filmi- ja meediaõppe kõrgkool, kus filmi ja audiovisuaalmeedia õppesuunal saab haridust omandada nii eesti kui ka inglise keeles. Koostöös teiste ülikoolidega arendatakse välja õppe- ja teadussuunad, mis käsitlevad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate rakendamist kultuuriloomes, samuti ristmeediaõpet, videomängude arendamist, kultuuripärandi digitaliseerimist ja uuskasutust, digitaalsete õpiökosüsteemide, sealhulgas hariduslike mängude loomist. Oluline on pakkuda audiovisuaalalast täiendõpet üldhariduskoolide õpetajale.

Balti Filmi- ja Meediakool ühines 2015. aastal kahe teise Tallinna Ülikooli instituudiga – kommunikatsiooni instituudi ja kunstide instituudiga. Tulemusena sündis Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituut (BFM). BFM on rahvusvaheline filmi-, audiovisuaalmeedia-, kommunikatsiooni ja kunstide õppele keskendunud instituut, kus saab filmi ja audiovisuaalmeedia õppesuunal haridust omandada nii eesti kui ka inglise keeles.

BFM is on edukalt käima pandud uuenduslikud õppekavad, mis pakuvad ristmeediaõpet, digitaalsete õpimängude arendamist. Loodud on uus Meediainnovatsiooni ja Digikultuuri tippkeskus (MEDIT), kus teostatakse uurimistegevust audiovisuaalpärandi digimise ja uuskasutuse audiovisuaalmeedia majanduse, innovatsiooni ja poliitika alal, samuti tegeletakse humanitaarteaduslike filmi- ja teleuuringutega. MEDITi raames on käima lükatud ka Loomelabor, mis lähiaastatel keskendub virtuaal- ja liitreaalsuse uuenduslike rakenduste arendamisele koostöös Eesti kultuuri- ja meediainstituutidega.

Helikunst

28.1 Riik soodustab eesti muusikaelu mitmekesisust, luues võimalusi kõrgetasemelisest muusikaelust osasaamiseks üle Eesti ja viies järjepidevalt kontserdikogemuse laste ja noorteni.

Üle poole Kultuuriministeeriumist ja Hasartmängumaksu Nõukogust toetatud projektid ja korraldajad on aktiivsed nii regionaalselt kui ka noorteprogrammide korraldamises. SA Eesti Kontserdil on ulatuslik vähemalt 180 kontserdiga maakondlik programm „Muusika Eestimaale“, samuti tegutseb SA Eesti Kontserdi haldusalas kontserdimaja Jõhvis, Tartus ja Pärnus, mis elavdab oluliselt piirkonna muusikaelu. Vähemalt 35 Kultuuriministeeriumi toetusprogrammide vahendeid saanud festivali ja korraldajat tegutsevad edukalt väljaspool Tallinna, kaasates kohalikke kogukondi. SA Eesti Kontsert korraldab üle Eesti koolikontserte (hooaja jooksul ligi 400, valikus 32 kava). Mitme festivali kavas on lastekontserte või lastele ja noortele suunatud tegevusi (Rahvusvaheline Pärnu Muusikafestival, Eesti Muusika Päevad, Jazzkaar jt). Eesti Muusikanõukogu korraldatud rahvusvaheline muusikapäev viib 1. oktoobril žanriliselt mitmekesise paleti muusikat üle 150 kontserdiga ka Eesti neisse piirkondadesse, mille elanikel on vahetuid muusikakogemusi harva.

Kaitseväe orkester esineb igal aastal paljudes koolides ja ka lasteaedades, tutvustades muusikuks olemist ja saamist ning õpetades erinevat muusikat kuulama ja mõistma, aga jagades ühtlasi ka teadmist, et kaitseväe üheks „relvaks“ on ka muusika ja kultuur laiemalt. Kõik orkestri kontserdid on tasuta, seega on kõigile soovijatele tagatud võimalus sündmustest osasaamiseks.

28.2 Riik tagab muusikakultuuri aluseks olevate institutsioonide ja tippkollektiivide töö- ja arengutingimused. Samuti toetatakse eraõiguslike muusikakollektiivide ja kontserdikorraldajate tegevust ning mitmekülgsede ja kõrgetasemeliste muusikafestivalide läbiviimist.

Nüüdisaegsed võimalused loominguliste visioonide elluviimiseks on loodud riigi osalusega SA ERSOle, SA Eesti Kontserdile ja SA Eesti Filharmoonia Kammerkoorile. Tegevustoetus oli 2016. aastal tagatud 10 organisatsioonile, sealhulgas Rahvusvahelisele Arvo Pärdi Keskusele, Eesti Muusika Infokeskusele (EMIK), Eesti Muusikanõukogule, regionaalselt olulistele Narva Linna Sümfooniaorkestrile ja Pärnu Linnaorkestrile. 2016. aasta uue tegevusena lisandus nimetatud sümfooniaorkestritele loodud muusikainstrumentide ja tarvikute soetamise toetus.

Ka kutselise Kaitseväe orkestri olemasolu ja arendamine aitab tagada puhkpilliorkestritele loodud muusika kättesaadavuse ning professionaalse puhkpillimuusika kultuuri edendamisele Eesti kontserdisaalides ja ka laiemalt.

Kultuuriministeeriumi toetusprogrammist „Muusikafestivalid, -korraldajad ja suursündmused“ mahuga 760 000 eurot toetati 50 eraõigusliku kollektiivi ja korraldaja ettevõtmisi, millest suuremad olid Nargenfestival, Tallinn Music Week, Jazzkaar, Põhjamaade sümfooniaorkester, Rahvusvahelise Pärnu Muusikafestivali Järvi Akadeemia ja Vox Clamantis. Sündmuste žanriline mitmekesisus (põhiliselt süva-, nüüdis-, pärimus-, jazz-, elektrooniline-, eksperimentaalne jm muusika) tagas erinevate publikurühmade kaasatuse.

28.3 Rahvusooper Estonia edendab eesti rahvuslikku muusikateatrit ning teeb Eesti ja maailma muusika-, ooperi- ja balletikultuuri parimad teosed Eestis kättesaadavaks.

2016. aastal jõudsid Eesti autorite teostest uuslavastustena Rahvusooper Estonia repertuaari Toomas Eduri lühiballett „Vaikivad monoloogid“ ning Eno Raua / Leino Rei / Kati Kivitari / Katri Rebase muusikaline lastelavastus „Sipsik ja vana aja asjad“. Jooksvalt on eesti autoritelt repertuaaris Eduard Tubina ballett „Kratt“, Astrid Lindgreni / Wimbergi / Tauno Aintsi muusikal „Karlsson katuselt“, Priit Pajusaare ooper „Prints ja kerjus“, Ülo Vinteri / Ülo Raudmäe muusikal „Pipi Pikksukk“ ja Toomas Eduri / Tauno Aintsi ballett „Modigliani – neetud kunstnik“.

Väljaspool Tallinna toimusid etendused Paide kultuurikeskuses, Pärnu kontserdimajas, Narvas Geneva keskuses, Jõhvi kontserdimajas. Traditsiooniline projekt „Estonia teatribuss“ tõi kahel õhtul Narvast, Tartust, Viljandist ja Pärnust teatrikülastajaid. Külalisetendused välismaal toimusid Iisraeli Ooperis Tel Avivis. Kokku jõudis Estonia lavale 2016. aasta jooksul 9 uuslavastust, anti 344 etendust ja kontserti (sh kammersaalis ja talveaias).

2016. aastal oli rahvusooperi repertuaaris lastele ja noortele viis haridusprojekti, mille eesmärkideks on ooperi- ja balletiteatri tutvustamine ning teadliku publiku ja tulevikutalentide järelkasv. Haridusprojektidega sõideti ka Saaremaale, Ida-Virumaale, Paidesse, Kosele, Virtsu ja Valgule. Lisaks haridusprojektidele toimuvad rahvusooperis ekskursioonid, millest suur osa tehakse just lasteaia- ja kooligruppidele.

28.4 Riigi ja erasektori koostöös on loodud pillifondid, mis soetavad, uuendavad, haldavad ja rendivad välja muusikainstrumente eesti muusikute rahvusvahelise konkurentsivõime tagamiseks.

Aasta 2016 eesmärgiks oli riigi ja erasektori koostöös loodud Eesti Pillifondile investorite leidmine, milleks korraldati spetsiaalseid sündmusi, tuluõhtuid ja kohtumisi. Märtsis tutvustati esmakordselt Pillifondi eesmarke avalikkusele ja võimalikele investoritele nii Eestis kui ka USAs. Aasta jooksul kaardistati võimalikud tulevased investorid, samuti loodi rahvusvaheline tugistruktuur oma ala ekspertidest, keda Eestis ei ole (pillimeistrid, kindlustus). Fondi töö tulemusena on 2016. aasta jooksul soetatud kuus ajaloolist ja kõrgetasemelist instrumenti ja aasta lõpus kuulutati välja taotlusvoor muusikute kasutusse antavatele muusikainstrumentidele ning 2017. aasta alguses kavatsetakse pillid üle anda muusikutele.

28.5 Riigi eesmärk on luua paremad võimalused Eesti heliloojate ja interpretide tegevuseks ja loomingu tutvustamiseks. Riik toetab Eesti heliloojatelt uue heliloomingu tellimist ning Eesti heliloojate ja interpretide jõudmist rahvusvahelisele areenile. Riik peab oluliseks Eesti heliloojate ja interpretide väärtusliku pärandi kogumist, dokumenteerimist, kirjastamist ja tutvustamist.

2016. aastal toetas ministeerium Eesti heliloojate loomingulist tegevust summas 165 000 eurot, mille tulemusel sünnivad nii suurvormid kui ka kammerteosed Eesti juhtivatele muusikakollektiividele ja interpretidele, kes esitavad neid nii Eestis kui ka rahvusvahelistel sündmustel. Uudisteosed on olnud hooaja jooksul kavas pea kõigil professionaalsetel kollektiividel, samuti Eesti päritolu dirigentide ja rahvusvaheliselt aktiivsete väljaspool Eestit elavate muusikute repertuaaris.

Suurimad Eesti heliloomingu tellijad ja propageerijad on festival Eesti Muusika Päevad (2016. aastal 60 uudisteose maailmaesiettekanded erinevate põlvkondade heliloojatelt, 2015. aastal 58 maailmaesiettekannet), kollektiividest Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester, ansambel U:, Collegium Musicale jt. Eesti heliloojate uudislooming on kõlanud maailma juhtivatel süva- ja nüüdismuusika kontaktsündmustel (APAP, IAMIC, ISCMi konverents jt), samuti olulistel festivalidel (Veneetsia muusikabiennaal, World Music Days jt).

Eesti Muusika Infokeskuse (EMIK) andmetel toimus 2015. aastal vähemalt 168 maailmaesiettekannet Eesti professionaalsete heliloojate loomingu tipp-professionaalsete kollektiivide esituses ja initsiatiivil. 2016. aasta tulemused selguvad 2017. veebruaris.

EMIK kogub, talletab ja süstematiseerib Eesti heliloominguga seotud infot, tagades ajakohase info kättesaadavuse huvilistele üle maailma. EMIKi esindus osaleb olulisematel muusikamessidel (Frankfurdi muusikamess, Classical:NEXT jm) kas oma esindusega või erialaorganisatsioonide vahendusel. EMIKi digitaalses käsikirjade kataloogis on 9850 teost, katalogiseerimine jätkub.

Muusikaalaseid väljaandeid toetas riik 2016. aastal 85 000 euro ulatuses. Mahukaimad tööd on Eduard Tubina „Kogutud teoste“ ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia „Eesti muusikaloo“ väljaandmine.

Iga-aastased tellimused eesti heliloojatelt uue puhkpillimuusika loomiseks on toonud rahvusvahelist tunnustust eesti autoritele (Peeter Vähi, Rein Rannap jt, CD uemast Eesti puhkpillimuusikast „Rhapsody of Winds / Tuulte rapsodia“, 2014). Kaitseväge orkester on leidnud ja taastanud suurema ja olulisema osa eesti puhkpillimuusika „kullafondist“ ja teinud uued seaded kättesaadavaks kõigile orkestritele. Kaalukas osa on ka kirjastatud ja salvestatud. Eestis korraldatakse ka rahvusvahelist sõjaväeorkestrite festivali „Est-Tattoo“ ja osaletakse samalaadsetel üritustel maailmas, tutvustamaks eesti puhkpillimuusika kultuuri.

28.6 Riik toetab terviklikku muusikahariduse süsteemi, mis valmistab ette konkurentsivõimelisi professionaale kõikide muusikakultuuri valdkondade jaoks. Muusikaline haridus kõikides haridusastmetes (sh alus-, põhi-, kesk- ja kõrghariduse tasemel) on professionaalse muusikaelu jätkusuutlikkuse vältimatuks eelduseks. Samuti toetab riik muusikakonkursside korraldamist ja rahvusvahelistest konkurssidest osavõttu, mis toetavad interpretatsiooni ja heliloomingu arengut ning tõstavad muusikute erialast taset.

Taotlusvoorst „Muusikakonkursid ja noor muusik“ on toetatud 15 projekti kogusummas 74 000 eurot. 2016. aasta fookuses on Tallinna rahvusvaheline pianistide konkurss. Suurem osa projekti elluvijaid on erialaühingud, oluline on regionaalsus ja žanriline mitmekesisus. Konkursside, loomelaagrite ja kursuste on toimunud teiste seas instrumentalistidele, heliloominguhuvilistele ja vokalistidele. Suur osa noortele suunatud tegevusi toimus väljaspool Tallinna.

Noortele muusikutele on motiveerivaks platvormiks Pärnu Muusikafestival, kus neile on väljundiks tipptasemel festivaliorkester ja Järvi Akadeemia dirigeerimiskursused. Põhjamaade Sümfooniaorkestril on regulaarne publikuprogramm põhikooli õppuritele.

Eesti Vabariik 100 muusikahariduse projekti „Igal lapsel oma pill“ raames kaardistati muusikaõppeasutuste pilliparki õppeasutustes ning selgus väga suur vajadus uute pillide järele. Projekti abil täiendatakse ja uuendatakse lastele muusikaõpet pakkuvate asutuste pilliparke. Toetuse sihtgrupp on kõik muusikaõpet pakkuvad asutused, kus tegeletakse muusikaõppega. Pillidega varustati muusikakoole, kultuuri- ja noortekeskusi, pillistuudioid, orkestreid, üldhariduskoole ja koolieelseid lasteasutusi.

28.7 Riik soodustab muusikavaldkonna ettevõtluse ja professionaalsete tugistruktuuride (sh mäenedžerid, agentuurid) arengut ja toetab muusikaekspordi kogu toimeahelas, sealhulgas täiendkoolitusi ja praktiseerimisvõimalusi välismaal, esitlusfestivalide ja -kontsertide läbiviimist Eestis ja sihtturgudel ning muusikakollektiivide osavõttu rahvusvahelistest festivalidest. Eesti muusika täidab tähtsat rolli riigi rahvusvahelises mainekujunduses ja kultuuriturismi arengus.

Muusikavaldkonna ettevõtlussuunda arendab jõuliselt MTÜ Music Estonia (ME), kellel on arenduskeskusena praeguseks 37 liiget ning kelle tegevusest on osa saanud 87 ettevõtet. ME juht kuulub järgmiste rahvusvaheliste mõjuorganisatsioonide juhtkonda: European Music Export Exchange, International Association of Music Information Centres, International Society for the Performing Arts ja CEE võrgustik. ME osaleb vähemalt kolmes rahvusvahelist rahastust taotlevas suurprojektis.

Kultuuriministeeriumi erinevatest meetmetest eraldatud toetuste kaasabil keskenduvad muusikavaldkonna ettevõtlusele ja tugistruktuuride loomisele ka Eesti Muusika Infokeskus ja Eesti Muusika Arenduskeskus, loomemajandus- ja *showcase*-festival Tallinn Music Week. Organisatsioonidest on rahvusvaheliselt aktiivsed nii SA Eesti Kontsert kui ka Eesti Jazzliit, Tallinn Music Week, Estonian Record Productions ja Pille Lille Muusikute Fond, kelle vahendusel toimuvad meie muusikute ulatuslikud välistuudid ning rahvusvahelised koostööprojektid. Eesti Filharmoonia Kammerkoori, Vox Clamantist, ansambel U:'d, Eesti Rahvusmeeskoori, Heinavankrit ja Hortus Musicust jt on saatnud aasta vältel edu maailma mainekates kontserdisaalides, samuti on edukas Vox Clamantise viimane album „The Deer's Cry“ (ECM New Series).

MTÜ Music Estonia koordineeris Eesti esindust messidel Jazzahead (Bremen, aprill), Classical:NEXT (Rotterdam, mai), WOMEX (Santiago de Compostela, oktoober). Kokku osales messidel Eestist 45 inimest 20 ettevõttest ning muusikaorganisatsioonist. Samuti koordineeris ME delegatsioone 9 muusikakonverentsile. Ettevõtmiste raames on korraldatud kohtumisi, algatatud paneeldiskussioone, ansamblid on esinenud *showcase*'idel ning tänu sellele saanud uusi esinemisvõimalusi ning sõlminud koostöökokkuleppeid. Hiina turul on kanda kinnitanud SA Eesti Kontsert.

Heliloojad Ülo Krigul ja Maria Kõrvits saavutasid võidu maailma olulisimal nüüdismuusika konkursil Rostrum, mille võrgustikus esindab Eestit Eesti Rahvusringhääling. Eesti Kooriühing esindab koorimuusikat aktiivselt koorimuusika maailma võtmesündmustel, sealhulgas koorimuusika EXPOl, mille vahendusel tekib meie kooridele tasustatud esinemisvõimalusi. Edukas on ka eesti kooriloomingu müük.

Euroopa Liidu fondidest toetatud projektides osaleb teiste seas SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Pille Lille Muusikute Fond. Põhjamaade toetusprogrammidega on seotud festivali Eesti Muusika Päevad rahvusvahelised koostööd.

Sihtriikidest ollakse aktiivsemad teiste seas Hiina, Põhjamaade, Venemaa, USA ja Lääne-Euroopa riikides. Mõjukaid rahvusvahelisi koostöökokkuleppeid on sõlmitud Eesti Vabariik 100 juubeliprogrammi silmas pidades, samuti Eesti kollektiivide kontsertide korraldamiseks sihtriikides.

Kirjandus ja kirjastamine

29.1 Kirjandus on riigi poolt väärtustatud kui omakeelse kultuuriruumi üks alustalasid, mis loob eeldused ka teiste valdkondade kestmiseks ja arenguks. Selle eelduse püsimiseks loob ja rakendab riik toetusmehhanisme, mis toetavad uute teoste loomist, kirjastamistegevust ning kirjanduse kättesaadavust. Samuti pöörab riik tähelepanu loovkirjutamise õpetamisele kõikidel haridustasanditel ning kirjanduse õpetamisele ja uurimisele.

Kultuuriministeerium algatas kirjanikupalga pilootprojekti 2015. aastal kolmeks aastaks esialgu viiele kirjanikule. 2016. aastast rakendunud palga eesmärk on võimaldada tippvormis vabakutselistel kirjanikel pühenduda pikema perioodi vältel loometööle ja rikastada seeläbi Eesti kultuuri. Kirjanikupalk tagab vabakutselistele tipp-professionaalidele töötasu ja sotsiaalsed garantiid. See annab loojale kindlustunde ja loomerahu.

2016. aasta lõpus eraldas Kultuuriministeerium Kirjanike Liidule täiendavalt raha kirjanikupalga maksmiseks veel kolmele kirjanikule, millele loomeliit lisas ühe täiendava toetuse osa. Seega tõuseb palgasaaajate arv 2017. aastal seniselt viielt üheksale. Kirjanikupalga eelarve eraldab Kultuuriministeerium toetusena loomeliidule, palga saajad valib välja ja palga maksab Eesti Kirjanike Liit.

HTM ja Eesti Kirjandusmuuseum on välja kuulutanud käsikirjade võistluse „Keelest meeleni“. Võistluse eesmärk on väärtustada eestikeelse mõtteloo arengut ja toetada eesti keele kasutamist kultuurkeelena. Samuti toetatakse HTMi poolt sarja „Eesti mõtteloo“ raamatute väljaandmist, mis koondab ja avaldab väärtuslikumat osa eesti mõttevarast läbi aegade.

Haridus- ja Teadusministeeriumis on koostamisel alushariduse ja lapse hoidmise standard koolieelsetele lasteasutustele ja lapsehoidudele, mis muu hulgas keskendub laste huvi toetamisele lastekirjanduse, kujutava kunsti ning teiste loovtegevuste suhtes. Koolieelsete haridusasutuste seaduse eelnõu ja standardi rakendumine on kavandatud 2018. aastast.

Kaitseministeerium on aastatel 2011–2016 koos koostööpartneritega Eesti avalikkuses riigikaitse ja julgeolekupoliitilise debati arendamiseks kirjastanud sarjas „Riigikaitse raamatukogu“ sõjandusliku ja julgeolekupoliitilise mõtte klassikasse kuuluvaid teoseid, nüüdisaegseid sõjanduslikke ja julgeolekupoliitilist mõtet kajastavaid teoseid ja tänapäeva sõjalisi konflikte kajastavaid teoseid. Tõlkeraamatute sarja kirjastamise eesmärgiks on luua eeldused, et valdkonna tipptekstid oleksid eestikeelsena kättesaadavad. 2016. aastal kirjastati L. Freedmani „Strateegia ajalugu“, kokku on kirjeldatud perioodil kirjastatud kümme teost. Seoses eelarveliste vahendite suunamisega Eesti Vabariik 100 projekti on tõlkeraamatute kirjastamine aastateks 2017–2019 peatatud.

Eesti autorite tööde (eeskätt ilukirjanduse, aga ka ajaloo, folkloori, esseistika jt) tõlkimist võõrkeeltesse ja nende avaldamist väljaspool Eestit on toetanud Kultuurkapitali toetusprogramm Traducta, mis jagas selleks otstarbeks 2016. aastal ca 128 000 eurot.

Lisaks on Kultuurkapitalil eraldi programm sarja Avatud Eesti Raamat toetuseks. Ühtlasi on see sari suurim erakapitali poolt toetatud kirjandusvaldkonna ettevõtmine, mida erasponsorid on aastatel 2011–2016 rahastanud kokku 500 000 euroga.

29.2 Lugesiharjumuse laiendamine on oluline kõikides vanuserühmades, ennekõike aga laste ja noorte hulgas. Riik loob võimalused toetada kirjanduse populariseerimist ning lugemist ja kirjandust väärtustavaid ettevõtmisi, sealhulgas kirjanike avalikke esinemisi raamatukogudes, koolides ja mujal.

Kultuuriministeeriumi allasutus Eesti Lastekirjanduse Keskus korraldab aasta ringi seminare ja õpitubasid lasteaija- ja klassiõpetajatele nii uuemast lastekirjandusest kui ka viisidest, kuidas lapsi lugema meelitada. Väga populaarsed on ka koolitused lastevanematele laste lugemisharjumuste kujundamiseks.

Igal sügisel toimub Kultuuriministeeriumi toel ja Kirjanike Liidu ning Lastekirjanduse Keskuse poolt korraldatud kirjanike tuur raamatukogudes: 2016. aasta sügisel tuuritasid 23 kirjanikku 25 raamatukogus üle Eesti, lisaks kohtusid kolm lastekirjanikku oma lugejatega Harjumaa raamatukogudes.

29.3 Riik soodustab laste lugemust ja lastekirjandust nii vastavate tugistruktuuride finantseerimise kui ka lastekirjanduse edendamiseks mõeldud kirjanduskonkursside kaudu. Toetatakse illustreeritud lasteraamatute kirjastamist, mis võimaldab kirjastajal kõrge trükikuluga kaasnevat riski maandada.

Riik rahastab jätkuvalt Kultuuriministeeriumi kaudu valdkonna kompetentsikeskust Eesti Lastekirjanduse Keskus, kes kogub, säilitab ja vahendab eesti laste- ja noortekirjandust. Laste ja noorte lugemislauale toovad uusi ja huvitavaid eesti kirjanike teoseid mitu Kultuuriministeeriumi toetusega konkursi, näiteks väikelasteraamatu üle aasta toimuv konkurss Põlvepikuraamat.

Kultuuriministeerium on laste- ja noorte lugemuse suurendamiseks eraldanud rahvaraamatukogudele täiendavat toetust ca kuue tuhande väljaande ostmiseks, 2016. aastal 44 000 ja 2017. aastal 45 000 eurot.

29.4 Riik loob eeldused e-raamatute arvu kasvule ja suuremale levile, toetades Eesti väärtkirjanduse ja eelistatult koolides loetava soovitusliku kirjanduse väljaandmist e-raamatutena. Kui riik omandab autorilt litsentsi tema teose väljaandmiseks e-raamatuna, peab see olema kõigile tasuta ja piiranguteta kättesaadav.

2016. aasta lõpu seisuga on rahvuslike e-väljaannete kasutamiseks Eesti Rahvusraamatukogul portaal DIGAR (www.digar.ee), milles on üle 30 000 nimetuse väljaandeid ja ligi kaks tuhat veebilehekülge ning andmemahuga 47 TB, millest viimane peaks säilituseksemplari seaduse ning suuremahuliste digiteerimisprojektide tulemusel aastaks 2019 kahekordistuma. Tallinna Keskraamatukogul on veebis e-raamatute laenutamise ja lugemise keskkond ELLU, milles on 1699 nimetust e-raamatut ning nende kasutamiseks 5197 litsentsi. Eesti Pimedate Raamatukogu 780 lugejast kasutab 309 Veebiraamatukogu, milles on 3530 eesti- ja võõrkeelset heliraamatut, ajalehte ja ajakirja, millest enamik on valmistatud või digitud Pimedate Raamatukogus. Eesti Pimedate Raamatukogu lugejad saavad kasutada ka elektroonilist tekstilugemise süsteemi ELTE, milles on võimalik kuulata kõnesüntesaatori etteloetavaid päevauudiseid, ajalehti ja raamatuid ning inimhäälega loetud heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju. Edaspidi on oluline suurendada kõigile lugejatele väärtkirjanduse, kultuuriajakirjanduse ja e-raamatute kättesaadavust.

Koostöös Eesti Rahvusraamatukoguga on loomisel e-raamatute laenutuskeskkond. 2017. aastal valmiva e-väljaannete laenutuskeskkonna analüüsi tulemusel valime välja sobivaima lahenduse, et muuta 2018. aasta lõpuks e-raamatute laenutamise võimalus kättesaadavaks nii Eestis kui ka mujal maailmas.

Haridus- ja Teadusministeerium toetab üks- ja mitmekeelsete sõnaraamatute, leksikonide ja e-keelenõu arendamist, keeletehnoloogiliste rakenduste loomist (nutiseadmetes, arvutites, automaatvastajates).

29.5 Eesti kirjanduse rahvusvahelise tuntuse seisukohalt on tähtis tõlkimise ja tõlkijate koolitamise riiklik toetamine, sealhulgas eesti keelest võõrkeeltesse tõlkimiseks. Olulisemad eesti ilukirjandustekstid tõlgitakse täiemahuliselt inglise keelde, sest see on eelduseks eesti kirjandusteoste autoriõiguste müümisel väliskirjastustele. Eesti ja eesti kultuuri tutvustamisel maailmale kirjanduse kaudu on vajalik osaleda rahvusvahelistel kirjandusfestivalidel ja raamatumessidel. Kirjanduse rahvusvahelistumisel teostatakse järelevalvet autoriõiguste üle üldises korras vastavalt seadustele ja rahvusvahelistele kokkulepetele.

Eesti kirjandus on rahvusvaheliselt nähtav: Eesti kirjanduse väljapanekut saab näha Bologna rahvusvahelisel lasteraamatumessil, Londoni rahvusvahelisel raamatumessil, Frankfurdi raamatumessil ja Helsingi raamatumessil. Eesti rahvusstendide eest rahvusvahelistel raamatumessidel kannavad hoolt Eesti Kirjastuste Liit, Eesti Kirjanduse Teabekeskus ja Eesti Lastekirjanduse Keskus. Jätkuvad ettevalmistused 2018. aasta Londoni raamatumessiks, kus Eesti on koos Läti ja Leeduga peakülalisteks.

Eesti Kirjanduse Teabekeskus korraldas 2016. aasta suvel Käsmus eesti kirjanduse tõlkijatele mõeldud seminari, kus kuulati loenguid eesti nüüdisaegsest kirjandusest, vesteldi kirjanikega ja arutleti omavahel tõlkeprobleemide üle. Kokku oli tulnud 45 tõlkijat 19 riigist. 2016. aastal oli novembri alguse seisuga tõlgitud 15 keelde 43 eesti kirjandusteost.

Kujutav kunst

30.1 Riik peab oluliseks Eesti kunstielu rahvusvahelistumist, et siinsed kunstnikud, kuraatorid ja kriitikud osaleksid aktiivselt maailma kunstielus ning Eestis korraldataks rahvusvahelisi näitusi ja kunstiprojekte. Eesti osaleb rahvuspaviljoniga Veneetsia kunstibiennaalil, pöörates senisest suuremat tähelepanu koostööprojektidele teiste riikidega.

Eesti kunstielu on jõudnud faasi, kus nii kohaliku kunstielu rahvusvahelistumine kui ka meie kunstnike aktiivne esinemine välisriikides on saanud normiks. 2016. aastal esinesid Eesti kunstnikud 75 näitusel või kunstisündmusel välismaal (kokku 90 eri kunstnikku ja rühmitust). Esile võib tõsta näiteks Eesti kunsti jõulist kohalolu Brüsseli kunstimessil, kunstnik Flo Kasearu esinemist Guangju biennaalil Lõuna-Koreas ja 2017. aasta Eesti paviljoni kunstniku Katja Novitskova isikunäitusi Hamburgis ja New Yorgis.

Sündinud on ka otsus, et 2017. aastal on Eesti fookusriigiks New Yorgi festivalil Performa. Valdcondlikud teabe- ja arenduskeskused – nii SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus kui ka Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus – vahendasid aasta jooksul kümneid ekspertvisiite Eestisse ning korraldasid välisriikides kontaktüritusi, seminare ja näitusi, tutvustades Eesti kunsti ja kunstnikke ning luues kunstiprofessionaalide otsekontakte. Eesti osalemine rahvuspaviljoniga Veneetsia 57. kunstibiennaalil 2017 kunstnik Katja Novitskova projektiga (kuraator Kati Ilves) saab teoks rahvusvahelises koostöös.

30.2 Riik soodustab kunstiala professionaalide mobiilsust ja osalemist rahvusvahelistes residentuuriprogrammides. Eestis tegutsevad kunstnike residentuurid on olulised siinse kunstielu mitmekesistamisel ja kontaktide loomisel.

Kultuuriministeerium on 2016. aastal teinud tihedat koostööd Eesti kunstiresidentuuridega, valminud on residentuure tutvustav lehekülg Kultuuriministeeriumi kodulehel. Ministeerium aitab kaasa nii residentuuride omavahelise koostöö ja kogemuste vahetamise tõhustamise kui ka Eesti residentuurivõimaluste teavituse osas. Ministeeriumi toel on Narva kunstiresidentuur teinud olulisi samme rahvusvaheliste suhete arendamisel, Narvas on töötanud esimesed külaliskunstnikud, 2017. aasta möödub residentuuri infrastruktuuri arendamise tähe all, milleks täiendava rahastuse leidmiseks on Eesti Kunstiakadeemia sihtasutus tegemas omapoolseid pingutusi. 2016. aastal jätkus Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskuse vahendusel Eesti kunstiprofessionaalide residentuur New Yorgi mainekas ISCP residentuurikeskuses.

30.3 Riik toetab näituseasutuste tegevust, et luua üle Eesti võimalused osa saada kujutavast kunstist ja pakkuda kunstnikele võimalusi oma tööde tutvustamiseks laiemale avalikkusele. Näitusemajade tehniline varustus on kaasaegne ja tegevus professionaalne. Lisaks loovisikutele ja vahendajatele on kõrgelt hinnatud ka kunstiproduktiooni ja näitusekorralduse tehnilised eksperdid, kelle erialast väljaõpet ja täiendkoolitust toetatakse riiklikult.

2016. aastal otsustas Kultuuriministeerium muuta kunstivaldkonna rahastust nii, et ministeeriumi taotlusvooru vahendid koondati nelja (Tallinna Kunstihoone Fond SA, Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus SA, Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum MTÜ ja Eesti Kunstike Liigu galeriid) keskse näituseasutuse tegevustoetuse võimalikult suuremahuliseks rahastamiseks ning selle kulu vabanemisel Kultuurkapitalist suunati kõik teised näitusekorraldajad toetust taotlema Eesti Kultuurkapitali. Valmimas on ka kaardistus regionaalsete näitusemajade investeringuvajadustest, mida analüüsitakse edasi 2017. aastal. Kultuuriministeeriumi eesmärk on panustada konkreetsemalt ja mõõdetava tulemusega professionaalse näituseelu tagamiseks väljaspool keskusi, kuid seda koostöös omavalitsustega. Näeme suurt vajadust näituseruumide renoveerimise ja tehnilise täiendamise osas, mis võiks olla eelduseks Eestis korraldatavate näituste suuremale riigisisesele ringlusele. 2016. aastal toimus 75 Eesti näituseasutuses 717 näitust, neist 104 välisosalusena.

30.4 Riiklike kunstimuuseumide roll on koguda ja säilitada eelkõige Eestiga seotud kunstiteoseid, uurida, vahendada, tutvustada, populariseerida ja eksponeerida Eesti ja maailma kunsti nii Eesti elanikele kui ka külalistele.

Kunstimuuseumid on muuseumi- ja kunstivaldkonda ühendavad institutsioonid, mis kunstipärandi säilitamise ja uurimise kõrval panustavad ka kunstielu arendamisesse nii näitustegevuse kui ka haridustöö kaudu. 2016. aasta sügisel tabas kunstimuuseumide ostupoliitikat ajutine tagasilöökk, kui Kultuurkapital ei leidnud võimalust regulaarseid kunstioste rahastada. See tõstis üles küsimuse muuseumide tegevuse rahastamisest laiemalt ning Kultuurkapitali rollist, mille lahendamiseks on ministeerium ja Kultuurkapital dialoogi alustanud. Eesmärgiks on leida täiendavaid vahendeid, katmaks kunstimuuseumide põhitegevuste kulusid Kultuuriministeeriumi eelarvest ja seeläbi vabastada Kultuurkapitalist vahendid väiksemate projektipõhiste algatuste ja loovisikute tegevuse toetamiseks.

30.5 Eesti kunstiturg on professionaalne, tegutsevad rahvusvaheliselt võrgustunud galeriid, toimib galeriide ühisturundus ja riik loob võimalused Eesti kunstnike pürgimiseks välisurgudele.

Kunsti elu tasakaaluka arengu jaoks on oluline kõigi professionaalse kunstisüsteemi osade tasakaalustatud areng. Kunstiturg on Eestis jõudsalt arenenud ka 2016. aastal. Nende Eesti kunstnike arv, keda esindab aktiivselt mõni välisgalerii, kasvab aasta-aastalt. 2016. aastal osales rahvusvahelisel kunstiturul 15 galerii esindusega Eesti kunstnikku. Eestis on esile kerkinud uusi algatusi, meie kunstnikud ja vähemalt üks nüüdiskunsti vahendav galerii on välisurgudel nähtavad. Kunsti kogumise populariseerimist ning eraraha jõulisemat kaasamist kunstiprotsessidesse arendab ka Outset Eesti nimeline eraalgatuslik metseenlusplatvorm, mis on osa suurest rahvusvahelisest võrgustikust. EASi toetusel tegutsev Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus on jõulisemalt alustanud Eesti kunstituru sündmuste (nt Fotokunsti mess) ning riigisisese kunstimüügi edendamist ja populariseerimist.

30.6 Riik soodustab kunstiteoste tellimise seaduse rakendamise avaliku ruumi rikastamist kunstiteostega, kaasates teoste tellimise protsessi erialaeksperte. Mainitud seadusesse viiakse sisse muudatused, et täpsustada, milliseid kunstiteoseid saab seaduse alusel tellida ja kuidas tagada tellimustööde kunstiliselt kõrge tase.

Seaduse raames on valminud üle 60 kunstiteose. Kunsti tellimise praktika on juurdunud ning esile võib tõsta kümneid avalikku ruumi rikastavaid teoseid, mis on saanud juba teoseid tellinud asutuste identiteedi osaks. Kunsti tellimisel on toimunud ka esimesed eksperimentaalsemad hanked, näiteks Rahvusarhiivi peahoonesse Tartus telliti lõppenud aastal kontseptuaalne helikunsti teos.

Kultuuriajakirjandus ja meedia

31.1 Kultuuri arengu tarvilik tingimus on kommunikatsioon ja enesepeegeldus, kultuurinähtuste vahendamine, tõlgendamine ja hindamine. Kultuuriajakirjandus tutvustab nii Eesti kui ka maailma kultuurisaavutusi laiemale publikule ja toimib mõttevahetuse avaliku foorumina.

Üldine tegevuspõhimõte.

2016. aasta juunis valmis ja esitleti Kultuuriministeeriumi tellimisel valminud meediasotsioloogilise uuringu „Kultuuriajakirjanduse sisu ja kasutajaskond“ tulemusi. Kultuuriministeeriumi tellimisel 2014. aasta sügisel algatatud ja Tartu Ülikooli läbi viidud uuring võttis vaatluse alla nii kultuuriajakirjanduse sisu kui ka kasutajaskonna. Uuringuga otsiti vastuseid küsimusele, kuidas täidab Eesti kultuuriajakirjandus oma rolli kultuuri ja ühiskonna sidustajana. Uuringu tulemused võimaldavad toimetustel täpsemini määratleda ja silmas pidada oma väljaande sihtrühmi ning samuti vaadeldi elanikkonna kultuuritarbimist ja -huvi laiemalt.

Uuring näitas kultuuriajakirjanduse uuenenud ja mitmekesist rolli nii Eesti ühiskonnas kui ka kultuurielus. Uuringust nähtus, et kultuuriajakirjandust nähakse diskussiooniplatvormina, osalisena ühiskonna väärtushierarhiate ja tähenduste kujunemises. Selle rolli eduka täitmise eelduseks on kultuuriajakirjanduse võime olla dialoogis aktiivse ja mitmekülgse kultuuripublikuga, kellest suur osa on ühiskonnas arvamusiidrid. Just nende kaudu leiavad vaimsed väärtused, kultuuriloomingust kasvanud uudsed ideed ja kultuuriajakirjanduses väljendatud kriitilised seisukohad laiemale ühiskondlikule kõlapinnale. Niiviisi saab mõjutada avalikku arvamust ja poliitika prioriteete. Selleks aga peaks kultuuriajakirjanduse enda identiteet ja positsioon ühiskonnas olema küllalt tugev.

31.2 Kultuuriajakirjandus moodustab võrgustiku, mille osadeks on Eesti Rahvusringhääling, riigi toetatud väljaanded, erameedia ja omaalgatuslik meedia. Riik tähtsustab omaalgatusliku meedia rolli uute arengute teadvustaja ja vahendajana ning kultuurikriitika kasvulavana.

Üldine tegevuspõhimõte.

31.3 Riik tagab Sihtasutusele Kultuurileht võimalused rakendada paindlikult uuenevaid tehnoloogilisi võimalusi, et digiteerida ja teha avalikkusele kättesaadavaks kultuuriloolise väärtusega aastakäike ning jõuda internetilahenduste abil uute lugejateni.

Kultuuriministeeriumi poolt asutatud ja toetatav Sihtasutus Kultuurileht annab välja Eesti tähtsamaid kultuuriajakirju ja -ajalehti: Akadeemia, Diplomaatia, Keel ja Kirjandus, Kunst.ee, Looming, Loomingu Raamatukogu, Muusika, Sirp, Teater.Muusika.Kino, Täheke, Vikerkaar, Õpetajate Leht, Värske Rõhk ja Hea Laps.

Ajakirjade kättesaadavaks tegemisel on digiteeritud kõik ajakirjade Looming, Akadeemia, Vikerkaar, Teater.Muusika.Kino, Kunst.ee ja Täheke aastakäigud ning need on tehtud tasuta kättesaadavaks aastase lõtkuga Rahvusraamatukogu digitaalarhiivis DIGAR. Samuti on võimalik tellida ja lugeda ajakirju Looming, Vikerkaar, Teater.Muusika.Kino, Akadeemia ja Muusika e-ajakirjadena. Kõik pabervariandi tellijad saavad juurdepääsu ka ajakirja digivariandile.

31.4 Avalik-õiguslik Eesti Rahvusringhääling on sõltumatu ja usaldusväärne meediaorganisatsioon, mis annab korrapäraselt oma tegevusest aru avalikkusele ja Riigikogu kultuurikomisjonile, kes hindab rahvusringhäälingu tegevuse vastavust seadusele, arengukavale ja avalikele huvidele. Rahvusringhääling soodustab oma tegevusega eesti keele ja kultuuri arengut, kultuurilise mitmekesisuse säilimist ning aitab kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri jäädvustamisele ja hoidmisele.

Turu-uuringute AS-i läbi viidud küsitlusest tulenevalt oli 2015. aasta lõpus Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) usaldusväärsus 71 protsenti ja keskmiselt jälgis nädala jooksul mõnd ERR-i väljundit 880 000 inimest, sealhulgas 83 protsenti eestikeelsest ja 46 protsenti venekeelsest elanikkonnast. Lisaks on ETV tihedas konkurentsisis Kanal 2-ga Eesti kõige vaadatuma telekanali tiitli pärast. Tegemist on tugevate näitajatega, millest võib järeldada, et ERRi usaldusväärsus vastab Kultuur 2020 eesmärkidele.

Rahvusringhäälingu sõltumatus on tagatud seadusega (ERHS § 3), milles on sätestatud, et ERR on oma saadete, programmide ja muude meediateenuste tootmisel ja edastamisel sõltumatu ning lähtub üksnes seaduse nõuetest. Riigikontroll on auditis välja toonud, et ERRi rahastamine pole täiel määral kooskõlas sõltumatuse, stabiilsuse ega piisavuse printsiipidega. Riigikontroll rõhutas, et avalik-õigusliku meediaorganisatsiooni rahastamismudel ei tohi kahjustada ega kahtluse alla seada organisatsiooni usaldusväärsus ega sõltumatust, mistõttu ei tohi rahastamine sõltuda poliitilisest soosingust.¹ Seejuures selgus auditi käigus, et ei ole kokku lepitud ega selgelt välja toodud, milliseid ülesandeid ja tegevusi rahastatakse nn baaseelarvest ning milliste tegevuste rahastamine toimub lisataotluste alusel². Riigikontroll leidis ERRi juhtimisstruktuuri analüüsides, et ERRi nõukogu koosseis ei ole liikmete arvu poolest kooskõlas EBU soovitusel, et poliitikud ei tohiks saavutada nõukogus otsustavat mõju.

¹ ERR audit, lk 14, p 34, kättesaadav www.riigikontroll.ee

² ERR audit, lk 16, p 46

Riigikontrolli viidatud kitsaskohtadega tegelemise on võtnud Kultuuriministeerium endale 2017. aasta tööplaani, viies läbi Eesti Rahvusringhäälingu tegevuste analüüsi.

ERR on andnud korrapäraselt oma tegevusest aru Riigikogu kultuurikomisjonile.

Rahvusringhääling on soodustanud oma tegevusega eesti keele ja kultuuri arengut, kultuurilise mitmekesisuse säilimist ning aidanud kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri jäädvustamisele ja hoidmisele. Seda näitlikustab lai valik saateid, mis kajastavad nii kunsti-, kirjanduse-, muusika- kui ka ajaloosündmusi.

Regulaarselt kajastab kultuuriteemasid portaal kultuur.err.ee ning keele, ajaloo ja ühiskonnateemasid portaal novaator.err.ee.

31.5 Riik peab oluliseks rahvusringhäälingu aktiivset osalemist kultuuriloomes, mille väljunditeks on muu hulgas Eesti autorite loomingu põhinevate ajaloolist väärtust omavate telefilmide ja -seriaalide tootmine, kuuldemängude salvestamine raadioteatris ning osalemine kinofilmide kaastootmises.

Üldine tegevuspõhimõte.

31.6 Rahvusringhäälingul on oluline roll Eesti ajaloo ja kultuuri jäädvustamisel helis ja pildis ning aastakümnete jooksul salvestatud materjali säilitamisel, restaureerimisel ja digiteerimisel. Riik toetab rahvusringhäälingu püüdlusi teha avalikkusele kättesaadavaks nii rahvusringhäälingu kui ka teiste mäluasutuste arhiivides leiduvad heli- ja pildimaterjalid. Riik peab oluliseks nii kodu- kui ka välismaal elavate Eesti elust huvitatud inimeste juurdepääsu rahvusringhäälingu loodud infovoole. Riik toetab rahvusringhäälingu arengut kaasaegsel tasemel ja elektroonilise meedia platvormidel.

2016. aasta lõpu seisuga on ERR üldsusele kättesaadavaks teinud 32 350 videofaili (telesaadet, uudised, dokumentaalfilmid, mängufilmid), 65 230 audiofaili (raadiosaadet, uudised reportaažid, intervjuud jm) ja 112 240 fotot. Seda tööd teostatakse ERRis igapäevaselt. Aasta 2016 lõpuks sooviti saada massdigiteeritud suures osas uudiste arhiiv ja aastast 2017 alustada ka spordiarhiivi massdigiteerimisega. Jätkuvalt käib heliarhiivi, videoarhiivi, filmiarhiivi ja fotoarhiivi materjalide digiteerimine ja veebiarhiivi saatmine.

Probleemseks on osutunud heliarhiivi muusikaliste salvestiste kättesaadavaks tegemine. Varem teostati seda Music Online OÜ Muusika24.ee veebilehe kaudu, kuid praeguseks on see leht suletud. ERRil endal puuduvad vahendid vastavasisulise veebi ülesehitamiseks, kuid samas on märkimisväärne hulk audioarhiivist esindatud lehel <https://arhiiv.err.ee/>. Kahjuks on ERRil raskusi süsteemide ajakohasena hoidmisega.

ERR on võimaldanud efektiivselt nii kodu- kui ka välismaal elavatele Eesti elust huvitatud inimestele juurdepääsu tele- ja raadioetri ning veebi kaudu edastatavate materjalide rahvusringhäälingu loodud infovoole.

Uus meedia nõuab täiesti uusi tehnoloogilisi ja infotehnoloogilisi lahendusi, uusi tööprotsesse ja -oskusi, mida ei ole võimalik muude lahendustega katta. Samal ajal ei ole nn vana meedia ehk klassikaline raadio ja lineaarne televisioon kadunud ning eksisteerib paralleelselt mitu auditooriumi, mida tuleb võrdselt teenindada. Seetõttu tuleb panustada ka tele- ja raadioteenuste tehnoloogilisse ning sisulisse arendusse, sest traditsioonilise ja uue meedia platvormid võivad paralleelselt eksisteerida veel aastakümneid.

Teiselt poolt on riik oluliselt panustanud ERRi üldisesse arengusse, eraldades 2016. aastal ühekordselt 137 000 eurot lisavahendeid infotehnoloogia kulude katteks ning 250 000 eurot rahvusvaheliste spordiülekannete toetamiseks. Alates 2017. aastast suurendatakse püsivalt ERRi püsitoetust 400 000 euro võrra programmi tootmiseks. Lisaks suurendati 2016. aastal ERR-ile antavat investeeringutoetust ühekordselt 4,6 miljonit eurot eesmärgiga ERRi vana raadiomaja rekonstrueerida ja teha sellest kõiki ERRi uudisteosakondi koondava ERRi uudistemaja. Suurendamaks ERRi võimekust Eesti Vabariik 100, laulupeo ning eesistumise ürituste kajastamiseks, investeeriti täiendavad 700 000 eurot uue ülekandebussi soetamiseks, millele 300 000 eraldatakse veel lisaks 2017. aastal. ERR töötajatele täiendavate palgavahendite eraldamisel on lähtutud samadest printsiipidest nagu riigilt palka saavate teiste kultuuritöötajate puhul.

Kultuuriline mitmekesisus

32.1 Riikliku kultuuripoliitika eesmärk on Eestis elavate rahvusvähemuste Eesti ühiskonda ja kultuuriruumi lõimumise toetamine, soodustades samal ajal igakülgset rahvusvähemuste kultuurilise identiteedi teadvustamist ja edendamist. Selleks toetab riik rahvusvähemuste kultuuride säilitamist, tutvustamist ja edendamist, võttes arvesse regionaalseid eripärasid ja vajadusi.

2016. aastal toetas Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed (MISA) enam kui 220 rahvusvähemuste kultuuriselti ja 30 pühapäevakooli tegevust. Kultuuriministeerium toetab seitset piirkondlikku kultuuriprogrammi: Setu, Mulgi, Viru ja Vana-Võrumaa, Peipsiveere ning Kihnu ja Saarte programme, mida haldab Rahvakultuuri Keskus.

Aasta üheks tähtsündmuseks oli eesti ja setu delegatsiooni ja vaatlejate osalemine 15.–17. juunil 2016 Soomes Lahtis soome-ugri rahvaste VII maailmakongressil. Soome-ugri maailmakongressid toimuvad 4-aastase intervalliga erinevates soome-ugri maades. 2020. aastal toimub kongress Eestis.

Kultuuriministeeriumi toel tähistati Eestis 24. septembril rahvuste päeva ja oktoobri kolmandal nädalavahetusel, 15.–16. oktoobril, hõimupäevi, mil toimus ka Fenno Ugria Asutuse poolt korraldatud rahvusvaheline konverents Eesti Rahva Muuseumis, mis keskendus inimese kujutamisele soome-ugri rahvaste muuseumides. Riia Läti Seltsi eestvedamisel korraldati 30.09.–02.10.2016 juba kolmandat korda soome-ugri rahvaid tutvustav festival Lätis Cēsises, Riias ja Ventspilsis, mille raames toimusid konverents, kontserdid, töötoad, käsitööväljapanek, filmivaatamised, rahvusroogade degusteerimine ja ühine tantsutuba.

Rahvuste päeva raames toimus üle Eesti enam kui paarkümmend eri kultuuriseltide korraldatud üritust: MISA initsiatiivil toimus koostöös rahvusvähemuste pühapäevakoolidega Tallinna Õpetajate Majas Eestis tegutsevate rahvuskultuuriseltide ja pühapäevakoolide mess, Eesti folkloorinõukogu ümarlaud teemal „Identiteet, rahvus, pagulus – kuidas jääda iseendaks ja suhelda teistega!“, Eestimaa Rahvaste Ühenduse Etnolaat ja kontsert Tallinna Raekoja platsil, Jõhvi kontserdimajas festival „Rahvuskultuuride loomepada“ ja konverents jpm.

Eesti rahvusvähemuste kultuuriüritustest võib esile tõsta 2016. aasta juunis toimunud Eesti ingerisoomlaste XXVI laulu- ja tantsupidu Narvas ning juulikuist II eestirootslaste laulu- ja tantsupidu Haapsalus, augustikuist suvefestivali „Multikultuurne Pärnu – 16“ ja IV rahvusvahelist slaavi kultuuri festivali „Svetotš 2016“. Samuti toimus Pärnus 10. Eesti Juutide Foorum „Jahad“ ning novembris ukraina kultuuri ja kultuuriühingute loomingut tutvustav festival „Põhja Täht“ Tallinnas.

Kultuuriministeeriumilt saab tegevustoetust Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus. 4.–6. novembril toimusid neljandad rootsi vähemusrahvuse kultuurinõukogu valimised, kus mandaadi sai uus 21-liikmeline rootsi vähemusrahvuse kultuurinõukogu.

32.2 Riik toetab kultuuridevahelise dialoogi edendamist kultuurilise mitmekesisuse väärtustamiseks ja ühise kultuuriruumi laiendamiseks. Sellel eesmärgil soodustab riik koostööd rahvusvähemuste ja eesti kodanikeühenduste vahel eesmärgiga tihendada kogukondadevahelisi kontakte.

MISA toetas erinevaid lõimumisvaldkonna kultuuri- ja spordiprojekte Narvas, Paldiskis, Viljandis, Maardus, Tartus, Pärnus ja mujal. Rahvusooper Estonia korraldas 9.–13. oktoobril Narvas ooperifestivali „Narva täis muusikat!“, mille raames toimus üle kogu Ida-Virumaa enam kui 30 üritust piirkonna kultuuri- ja haridusasutustes. Tallinn Music Weeki raames toimus kultuurilist mitmekesisust, sõnavabadust ja võrdseid võimalusi tutvustav konverents, muusikaprogramm „Ethnic Diversity“ jpm.

29.–30. novembril toimus Tallinnas MISA kahepäevane lõimumisteemaline konverents „Lõimumise väljakutsed radikaliseerivas maailmas“, kus osalesid rahvusvaheliselt tunnustatud eksperdid Kanadast, Suurbritanniast, Saksamaalt, Norrast, Taanist, Rootsist, Soomest ja Eestist.

Erinevate kodanikeühenduste vahelise koostöö soodustamine on Siseministeeriumi koordineeritava kodanikuühiskonna valdkonna tegevuste üks eesmärke. Kuigi valdkondlik Eesti kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020 ei ole suunatud otseselt rahvusvähemuste ja eesti kodanikeühenduste vahelise koostöö suurendamisele, on kaudsed kasusaajad kõik vabauhendused. Koostööd soodustatakse erinevate võrgustike (vabatahtliku tegevuse võrgustik, sotsiaalse innovatsiooni, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik) kaudu, kus on võimalik osaleda nii eesti kui ka rahvusvähemuste organisatsioonidel.

Vabariigi Valitsus kiitis 18. jaanuaril 2016 toimunud kabinetinõupidamisel heaks Narva teatrikeskuse asutamise ettepaneku ja toetab selle arendamist aastatel 2017–2025 igal aastal 250 000 euroga. Eesti keele omandamist toetavate mitteformaalsete õppevormidena koordineerib MISA eesti keele ja kultuuriklubide tööd. Kiirelt on kogunud populaarsust eesti keele õpe keelekohvikute vormis. 2016. aastal piloteeriti Narvas ja Tallinnas 10 keelekohvikut ja nende arvu on plaanis 2017. aastal mitmekordistada. Kultuuriministeeriumi toel pakub Integratsiooni SA jätkuvalt kursusi kodakondsuseksamiks ettevalmistamiseks ja teavitustegevusi kodakondsuse omamise kaasnivatest õigustest ja kohustustest.

Eesmärgiga pakkuda Eestis elavatele muu emakeelega inimestele paremaid võimalusi kultuuriüritustest ja -tegevustest osasaamiseks, alustas MISA koostööd 14 kultuuriasutusega üle Eesti, et soetada neile vajalikku tõlketehnikat, mis võimaldab eesti teatrietendusi ja muuseumiprogramme vahendada inglise ja vene keelde. Algasid ettevalmistustööd eesti keele majade avamiseks Tallinnas ja Narvas.

Haridus- ja Teadusministeerium toetab Eestis elavate rahvusvähemuste lõimimist Eesti ühiskonda populaarse keeleõppekeskkonna Keelekliik abil (30 000 kasutajat). Lisaks toetatakse rahvusvähemuste kultuuriseltside pühapäevakoole iga-aastase taotluspõhise baasrahastusega. Valmis ka mitmekultuurilise kooli kontseptsioon, mille alusel töötatakse välja õppemudel nendes koolides, kus õpib palju erineva keele- ja kultuuritaustaga õpilasi kvaliteetse, mitmekultuurilisest arvestava õppeprotsessi toetamiseks.

2016. aastat võib esile tõsta kui erinevate dialoogiplatvormide arendamise aastat. Romadele suunatud lõimumispoliitika edendamiseks ja koordineerimiseks alustas 2016. aasta algul tööd Kultuuriministeeriumi juures romade lõimumise nõukoda. Nõukoja töös osalevad ministeeriumide ja teiste riiklike ametkondade, kohalike omavalitsuste ja romade mittetulundusühingute esindajad.

Lisaks toimusid Narvas nii rahvuskultuuriseltsidele kui ka omavalitsus- ja riigiasutustele suunatud kultuurifoorumid, (eel)arvamusfestival, regionaalne *hackathon* ning mitmed valdkondlikud infopäevad.

32.3 Riik korrastab rahvusvähemuste kultuuriseltsidele suunatud rahastamise põhimõtted, et muuta finantseerimine avatumaks ja eesmärgipärasemaks.

2015. aastal ajakohastas MISA rahvusvähemuste kultuuriseltside katusorganisatsioonide ja nende liikmesorganisatsioonide rahastamise tingimusi eesmärgiga tõsta katusorganisatsioonide haldusvõimekust ja tagada toetuse jätkusuutlikkus 3-aastaste toetuslepingute kaudu sihtasutuse ja rahvusvähemuste katusorganisatsioonide vahel. Samuti lihtsustati 2017. aastal rahvusvähemustele suunatud taotlusvoorude taotlusvorme, vähendades sellega taotluste menetlemisega seotud töömahukust.

32.4 Riik kaasajastab rahvusvähemusi puudutavat seadusandlust eesmärgiga parandada õigusruumi mõistetavust ja ligipääsetavust, et tagada kooskõla erinevate poliitikate vahel.

Koostööd erinevate kodanikuühenduste vahel soodustatakse mitmete võrgustike – vabatahtliku tegevuse võrgustik, sotsiaalse innovatsiooni, sotsiaalsete ettevõtete võrgustik – kaudu, kus on võimalik osaleda nii eesti kui ka rahvusvähemuste organisatsioonidel.

Rahvusvähemustele suunatud infovahetuse toetamise üheks näiteks on Eesti Mittetulundusühingute Liidu (EMSL) poolt Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK) toetusega ellu viidav projekt, mis edastab regulaarselt venekeelse infot kodanikuühendustele. Samuti on KÜSKi toel käivitunud Ida-Virumaa vabauhenduste võrgustik. Järgmistel aastatel on eesmärgiks jätkata võõrkeelse, sealhulgas uuendusena ingliskeelse teabe jagamist vähemusrahvustele. Kõigil vabauhendustel on võimalik küsida mittetulundusühingute ja projektide kirjutamise osas nõu maakondlike arenduskeskuste MTÜ konsultantidelt.

Ellu on viidud muudatused kodakondsuseaduses (KodS), mis jõustusid 01.01.2016 ja millega lihtsustati Eesti kodakondsuse omandamist alla 15-aastastele ning üle 65-aastastele isikutele. Samuti lihtsustati mitmeid naturalisatsiooni korras kodakondsuse omandamise menetluslikke nõudeid.

Keeleõppe kvaliteeti aitavad tõsta 1. juulil 2015 jõustunud täiskasvanute koolituse seaduse (TäKS) ja keeleseaduse (KeeleS) muudatused, mis muutsid ka täiskasvanute eesti keele koolituse korraldamise aluseid. Alates 1. juulist 2016 tohivad eesti keele tasemeeksamiks ettevalmistavaid keelekursusi korraldada ainult need keelefirmad, mis on saanud täienduskoolituste läbiviimiseks vastava tegevusloa ja tõestanud õppekavade vastavust täiendkoolituse kehtestatud standardile.

Eesti keele õpetamine muu koduse keelega lastele on sätestatud koolieelse lasteasutuse seaduses ja koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas. Koolieelsetele lasteasutustele eesti keele kui teise keele õppe toetamiseks on 2016. aastal 319 558 eurot, mis on eraldatud 1192 rühmale, toetuseks rühma kohta on 268 eurot. Lasteaedade riikliku järelevalve tulemused näitavad, et riigi poolt eesti keele õppeks eraldatud rahalisi vahendeid on kasutatud eesti keele õpet arendavate mängude ja õppevahendite soetamiseks, külastatud näitusi ja muuseume, viidud läbi üritusi. Toetuste kaudu on soetatud ka keeleõpet rikastavaid interaktiivseid vahendeid. Samalaadne toetus on kavandatud ka järgnevateks aastateks.

32.5 Riik toetab rahvusvähemuste katusorganisatsioonide ja kultuuriseltside võimekuse tõstmist, toetades koolitus- ja nõustamistegevusi, tööd noortega ning infovahetust.

MISA korraldab igal aastal koolitusi ja arendustegevusi eri rahvusi esindavate kultuuriseltside ja rahvusvähemuste pühapäevakoolide juhtidele ja õpetajatele. 2016. aastal toimusid organisatsiooni juhtidele meedia- ja turunduskoolitused. Pühapäevakoolide õpetajatele toimus koolitus Värskas, kus tutvustati kultuuri õpetamise võtteid setu kultuuri näitel. MISA rahastas 2016. aastal lisaks rahvusvähemuste pühapäevakoolide kaheksa õpetaja täiendkoolitust ajaloolisel kodumaal: Ukrainas, Venemaal, Armeenias ja Tatarstanis.

2016. aasta kevadel mais ja juunis korraldas Kultuuriministeerium koostöös Euroopa Romade Foorumiga Eestis (ERFE) roma kultuuri ja hariduse alaseid arenduspäevi.

MISA toel toimusid augustis 2016 Laulasmaal ja Paides seminarid meediahuvilistele noortele. Osalejad said praktiseerida ajakirjanduslike lugude tegemist Paide Arvamusfestivalil. Novembris 2016 toimus Tallinnas innovatsiooni- ja ettevõtluskeskuses Mektory „Active Youth Forum 2016“, kus arutleti kodanikuaktiivsuse, noorteorganisatsioonide mõju ja vajalikkuse üle. Noorteühing Avatud Vabariik algatas seminar-arutelude sarja koostöös MISAgaga 17–26-aastastele noortele, mille teemafookuses on noorte identiteet, väärtused ja suhted ühiskonnaga. Seminar-arutelude sarja üritused vältavad kuni 2017. aasta maini.

Lisaks korraldab MISA noortele igal aastal kodanikupäevale pühendatud üritusi. Aasta kodaniku 2016 tiitli pälvis Paide arvamusfestivalide algataja Kristi Liiva.

Siseministeeriumi juhitava „Kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020“ raames on riik seadnud eesmärgiks võimekad kodanikuühendused, kuid sealjuures ei eristata eesmärgi tasandil rahvusvähemusi ning teisi kodanikuühendusi. SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali kaudu toetatakse eri piirkondade ja taustaga ühendusi. Rahvusvähemustele suunatud infovahetuse toetamise näiteks on EMSLi poolt KÜSKi toetusega elluviidav projekt „Regulaarse venekeelse info tagamine kodanikuühiskonnast“. Samuti on KÜSKi toel käivitunud Ida-Virumaa vabaühenduste võrgustik. Järgmistel aastatel on eesmärgiks jätkata võõrkeelse, sealhulgas uuendusena ingliskeelse teabe jagamist vähemusrahvustele. Kõigil vabatahtlastel on võimalik küsida mittetulundusühingute ja projektide kohta informatsiooni ja nõustamist maakondlike arenduskeskuste MTÜ konsultantidelt.

Muinsuskaitse

33.1 Riiklik prioriteet on kultuuripärandi väärtustamine terviklikult – vaimne ja aineiline pärand ei ole lahutatud ning kultuurimälestiste objektipõhine kaitse on laienenud keskkonna ja konteksti väärtustamisele. Muinsuskaitse valdkonda mõistetakse lisaks kultuuri järjepidevuse hoidmisele ka säästva arengu osana ja majandusliku eelisena, sealhulgas kultuuriturismi olulise osana.

Üldine tegevuspõhimõte.

33.2 Olulisel kohal on kultuuripärandi kaitse strateegia ja kaitsemeetmete täpsustamine (mida, milleks ja kuidas kaitstakse), mälestiste nimekirjade inventuur, analüüs ning vastavalt analüüsi tulemustele nimekirjade ja seadusandluse ajakohastamine. Mälestiseks tunnistamise protsessi oluliseks osaks peab olema eri osapoolte huvide õigustatuse hindamine, avaliku huvi selge määratlemine, avaliku ja erahuvi kaalumine ning kaitsemeetmete proportsionaalsus, võttes seejuures arvesse rahvusvahelisi kokkuleppeid.

Kultuuriministeerium valmistas juba 2015. aastal ette muinsuskaitseaduse eelnõu eesmärgiga luua parem tasakaal mälestiste omanike kohustuste ja võimaluste vahel ning tagada seeläbi kultuurimälestiste pikaajaline säilimine avalikes huvides. 2015. aastal läbis seaduseelnõu kooskõlastusringi, kuid jäi ootama eelarvearutelu. 13.09.2016 arutati muinsuskaitse reformi üle valitsuskabinetis, kus valitsus põhimõtteliselt toetas reformi ideed, kuid lükkas eelarve 2017. aasta riigieelarve strateegia aruteludesse. Eelnõu on markeeritud ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis.

33.3 Riik toetab mälestiste omanikke, et tagada oluliste objektide säilimine. Riik finantseerib muinsuskaitseliste väärtuste väljaselgitamiseks ja säilitamiseks vajalike otsuste tegemise alusmaterjalide (sealhulgas uuringud, eritingimused) koostamist.

Valdkonna mõõdikute saavutustasemetes ei ole toimunud olulist muutust, see tähendab, et avariiliste ehitismälestiste hulk püsib umbes veerandi juures. Heas ja rahuldavas seisukorras olevate ehitismälestiste osakaal on 2016. aasta lõpu seisuga 72,4% (s.o 0,4% halvem tulemus kui 2015). Samas on positiivne trend, et mälestisi võetakse rohkem kasutusse. Kasutuses olevate ehitismälestiste osakaal kõigi ehitismälestiste seas (Eesti säästva arengu strateegia näitaja) oli 2016. aasta lõpu seisuga 74,6% (s.o 1,6% parem tulemus kui 2015), mis annab lootust, et pikemas vaates võib mälestiste seisukord paraneda.

Kokku on Eestis 2016. aasta lõpu seisuga 26 534 kultuurimälestist. 2016. aastal tunnistas kultuuriminister mälestiseks 30 objekti, neist 22 laevavrakki, seitse 20. sajandi ehitist ja ühe ikonostaasi. Kultuuriminister lõpetas 2016. aastal kahe ehitise kultuurimälestiseks olemise.

Kultuurimälestiste toetamine riigieelarvest toimub Muinsuskaitseameti eelarve kaudu, mis 2016. aastal oli 3 729 073 eurot, sealhulgas toetus kultuurimälestiste omanikele 675 000 ja pühakodade programm 722 800 eurot. Lisaks Muinsuskaitseameti toetusprogrammidele rahastas Kultuuriministeerium mõisakoolide 13 projekti kokku 137 998 euroga, samuti muinsuskaitse valdkonna arendustegevusi kokku 41 909 euroga.

Väga heaks näiteks mälestiste toetamisel nii riigieelarvest kui ka välisvahenditest on osutunud mõisakoolide programm. Riik on mõisakoole toetanud järjepidevalt alates 2001. aastast, kuid suuremaid restaureerimistöid on tehtud Euroopa Majanduspiirkonna toetuste abil. 15 aasta jooksul on Eesti mõisakoole toetatud kokku rohkem kui 18 miljoni euroga. Tänu sellele on Eestis 69 mõisakooli, kus koolipere toimetab igapäevaselt arhitektuurilise ja ajaloolise väärtusega tähelepanuväärsetes hoonetes. Mõisakoolide programm on olnud hea õppetund sellest, kuidas kultuuripärandit saab kasutada uues funktsioonis ja korrastada tänapäevastele nõuetele vastavaks.

Kaitseministeeriumi valitsemisalal tegutsev Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri muuseum sihtfinantseerib sõjaajaloolise pärandi kaardistamist ja mälestiste säilimist ning tähistamist. Sõjamuuseum haldab ja arendab koostöös Eesti Muinsuskaitse Seltsiga Kaitseväge kalmistut.

33.4 Riik loob võimalused kultuurimälestiste tutvustamiseks, mille tulemusena paraneb muinsuskaitsealane teadlikkus ühiskonnas. Olulisel kohal on avalikkusele suunatud koolitus- ja teavitusprogrammid, mälestistega seotud viidad ja tähistamine ning kasutajasõbralikud pärandiga tutvumist võimaldavad e-lahendused.

Kultuuriministeeriumi muinsuskaitse arendustegevuste taotlusvoor on mõeldud spetsiaalselt muinsuskaitsealase teadlikkuse tõstmiseks ühiskonnas, ühtlasi toetatakse selle kaudu valdavalt kolmanda sektori organisatsioone. Eraldi leiab toetamist Eesti Vabaõhumuuseumi Maa-arhitektuuri Keskus, kes korraldab ajalooliste hoonete omanikele suunatud praktilisi koolitusi.

Muinsuskaitseametis viidi 2016. aastal läbi protsesside ja e-teenuste analüüs, mis on aluseks töökorralduslikele muudatustele ning infosüsteemide arendamisele. Analüüsi põhjal arendatakse järgnevatel aastatel kultuurimälestiste registrit kui kesket teabejagamise ning menetlussüsteemi, et infovahetus mälestiste omanikega paraneks veelgi.

Muinsuskaitseamet korraldab regulaarselt üle Eesti mälestiste omanikele ja valdajatele suunatud erinevaid teabepäevi ja koolitusi. 2016. aastal toimus 17 teabepäeva, lisaks osaleti kohalike omavalitsuste jt korraldatud koolituspäevadel. Laiema avalikkuseni jõuab Muinsuskaitseamet osalemise kaudu mere-, ehitus- ja interjööriühingitel, Kuressaare merepäevadel jm. Kultuuripärandi populariseerimisele aitavad kaasa Muinsuskaitse aastaraamat, iga-aastane tunnustusüritus, hea koostöö meediaga (nt ajakiri Pööning) ning Euroopa Muinsuskaitsepäevade korraldamine (2016. aasta teemaks olid tule- ja veetornid).

Rahvusvahelisel tasandil on Eesti kultuuripärandi nähtavuse tõstmiseks olnud väga edukas Euroopa kultuuripärandi märgise algatus. 2016. aasta aprillis anti Euroopa Liidu tunnustus üle Tartu Ülikooli ajaloolisele arhitektuuriansamblile. Eestis on nüüd kaks märgisega pärjatud objekti (teine on Suurgildi hoone Tallinnas). Kultuuripärandi märgis omistatakse paikadele, mis on kujundanud Euroopa identiteeti ja ajalugu.

33.5 Riik tunnustab vabaühenduste osa muinsuskaitstes ning soodustab koostööd kolmanda sektori organisatsioonide ja erasektoriga kultuuripärandi säilitamisel, hooldamisel ja tutvustamisel.

Kultuuriministeerium alustas ühinemise ettevalmistamist Euroopa Nõukogu raamkonventsiooniga kultuuripärandi väärtusest ühiskonnas (nn Faro konventsioon). Alates juunist 2016 tegutsev tööühendus koosneb kultuuripärandi valdkonna asutuste esindajatest ja ekspertidest, kes on valdavalt väljastpoolt ministeeriume. Faro konventsioon rõhutabki koostööd erinevate valdkondade ja tasandite vahel, sealhulgas kolmanda sektoriga.

Kultuuriministeerium toetab Eesti Muinsuskaitse Seltsi, kes koondab nii paljusid kolmanda sektori organisatsioone kui ka eraisikutest vabatahtlikke.

33.6 Muinsuskaitse eesmärkide seadmisel ja elluviimisel on vajalik suurendada sidusust erinevate valdkondade (sh muuseumid, keskkonnakaitse, ruumiline planeerimine) ja asjaomaste ministeeriumide ning asutuste vahel. Samuti on ametkondade tegevuse kavandamisel vajalik tõsta valdkonna uurimis- ja nõustamisvõimekust. See võimaldab edendada teaduspõhist muinsuskaitset ning muuta avalikud teenused valdkonnas professionaalsemaks ja kasutajasõbralikumaks.

Teaduspõhise muinsuskaitse edendamiseks valmistas Kultuuriministeerium ette, esitas taotluse ja sai Eesti Teadusagentuurilt positiivse vastuse militaarpärandi rakendusuuringu läbiviimiseks. Uuring on kavandatud kolme valdkonna (muinsus-, keskkonna- ja laiapõhjalise riigikaitse) seisukohti arvestavana ning peaks parandama ministeeriumide-vahelist koostööd.

Kultuuriministeeriumi arengukava „Eesti looduslikud pühapaigad. Uurimine ja hoidmine, 2015–2020“ raames inventeeriti 2016. aastal ajaloolise Harjumaa pühapaiku (põhirahastaja KIK). Ettevalmistamisel on järgmiste piirkondade süsteemne inventeerimine.

Muuseumid

34.1 Muuseumide eesmärk on kujuneda kaasaja ootustele ja vajadustele vastavateks mäluasutusteks, mis siinse kultuuripärandi kogumise, hoidmise ja uurimise kõrval panustavad haridustegevusse ning on samas elamuste pakkujateks nii kodu- kui ka välismaistele külastajatele, kasvatades seeläbi Eesti kui kultuuriturismi sihtpunkti populaarsust. Lisaks ajaloopärandile peab riik oluliseks looduspärandi uurimist ja avalikkusele tutvustamist, väärtustades loodusmuuseumide, botaanikaaedade ja loomaaedade tegevust.

Olulisima sündmusena avati 29.09.2016 Tartus Raadil Eesti Rahva Muuseum – muuseum, mida on oodatud juba 107 aastat. Uus hoone annab võimaluse tutvustada Eestile ainulaadset kultuuripärandit parimal võimalikul moel. Muuseumile on loodud taristu, kus on olemas kõik võimalused kollektiivse ajaloomälu kujundamiseks ja sellest osasaamiseks. Nii SA Narva Muuseum kui ka SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid on alustanud ulatuslike uuendustega Narva ja Haapsalu linnustes.

Keskkonnaministeeriumi haldusalas töötava Eesti Loodusmuuseumi tegevusvaldkond on koguda, säilitada ja uurida elusa ning eluta looduse mitmekesisust, selle arengut nii ajas kui ka ruumis ning vahendada seda üldsusele teaduslikel ja hariduslikel eesmärkidel. Muuseum peab üheks oma põhiväärtuseks innovaatilisust ja teenuste pakkumisel ajakohaste lahenduste kasutamist.

34.2 Riik soodustab kultuuripärandi terviklikkuse põhimõttest lähtuvalt tihedat koostööd ja koordineeritud tegevust muuseumide, muinsuskaitse ja teadusasutuste vahel.

Koostöötegevusi viiakse ellu kõigis mäluasutustes. Samast tegevuspõhimõttest lähtuvad nii Kultuuriministeeriumi kui ka teiste ministeeriumide haldusala muuseumid. Näiteks on Eesti Loodusmuuseumil mitmeid koostööprojekte loodusteaduslike kogude ja infosüsteemide arendamisel teiste muuseumide ning teadusasutustega, ka erasektori ning kohalike omavalitsustega.

Kultuuriministeerium toetab iga-aastast mäluasutuste suveseminaride korraldamist, mis on oluline mäluasutuste ülene koostöövorm. Eesti mäluasutuste suveseminar on keskendunud peamiselt digiteerimise, digitekkelise informatsiooni hankimise, digitaalse säilitamise ja kättesaadavaks tegemise ning nende tegevuste koordineerimise teemadele.

34.3 Riik toetab muuseumidesse kogutud teadmiste lahtimõtestamist ning avalikku kasutusse toomist, muu hulgas läbi kaasaegsete e-lahenduste ja kogude digiteerimise kaudu. Toimub muuseumikogude analüüs eesmärgiga, et eri muuseumide kogud moodustaksid üksteist täiendava kultuuriväärtusliku kogumi. Kogumistegevus on mõtestatud ja järjepidev. Museaale hoitakse nende pikaajalist säilimist tagavates tingimustes.

Kultuuriministeeriumi taotlusvoorude „Muuseumide arendamine“, „Muuseumide reserv“ ja „Muuseumide tegevustoetused“ kaudu jätkatakse koostööprojektide toetamist nüüdisaegsete kultuuriprotsesside dokumenteerimiseks ja rohkem kui ühe muuseumi muuseumikogu hõlmavaid kaardistusi ja eksperdiuuringuid. Samuti toetatakse museaalide säilitustingimuste halvenemise ennetamist ja takistamist. Kultuuriministeerium on oma haldusala muuseumides analüüsinud hoidlate olukorda ning muuseumide ühishoidla kontseptsioon ja ettepanekud edasisteks tegevusteks kavatakse välja töötada 2017. aastal. Kõik riigimuuseumid ja enamik Muuseumide Infosüsteemi kasutavaid muuseume on kinnitanud oma kogumispõhimõtted ning neid on hinnanud muuseuminõukogu.

2016. aastal ületas Muuseumide Infosüsteemi kaudu kättesaadavate digitaalsete kujutiste arv miljoni. Kultuuriministeeriumi haldusala muuseumide kõrval on ka Kaitseministeeriumi haldusalas asuv Eesti sõjamuuseum, kindral Laidoneri muuseum, asunud rahvusvahelise projekti raames kultuuripärandit digiteerima.

34.4 Muuseumide haridusprogrammid seostuvad riiklike õppekavadega ning aitavad kaasa õpitulemuste saavutamisele. Eraldi tähelepanu pööratakse muuseumides leiduva pärandi kasutamisele e-õppe lahendustes. Kõigile kooliõpilastele on tagatud võimalused Eesti muuseumide külastamiseks. Igas kooliaastas on vähemalt üks muuseumide külastamise päev. Muuseumipedagoogide ja teiste muuseumispetsialistide erialase pädevuse arendamiseks toimib riigi ja valdkonna koostöös koordineeritud täiendõppesüsteem.

Teist korda toimub Kultuuriministeeriumi kaasrahastusel ja koostöös Tartu Ülikooliga 2016–2017 muuseumitöötajate koolitusprogramm „XXI sajandi muuseum“. Plaanis on sama programmi jätkata regulaarselt ka edaspidi.

Juba 2013. aastal jõustus uus muuseumiseadus, mis rõhutab muuseumi kui haridusasutuse rolli ja kehtestab laste muuseumikülastuse soodustused riigimuuseumides. Muuseum kui klassiruumiga võrdsustatud õppekeskkond on lisatud riiklikesse õppekavadesse ning muuseumitundide koostamisel lähtuvad muuseumid riiklikest õppekavadest. Nii Kultuuriministeeriumi kui ka teiste ministeeriumide haldusala muuseumide haridusprogrammides osales 2015. aastal kuni 18-aastaseid kooliõpilasi 302 508 külastuskorda (lõplikke 2016. aasta andmeid alles kogutakse). Näiteks ainuüksi Keskkonnaministeeriumi haldusalasse kuuluval Eesti Loodusmuuseumil on ca 50 õppekava toetavat haridusprogrammi, mille kohast õpet pakutakse eesti ja vene keeles ca 15 000 kooliõpilasele, ja Eesti Sõjamuuseumi külastab suur osa riigikaitseõpetuses osalevast 5300 õpilasest.

Samas on vaja laste ja noorte muuseumikülastuste soodustamiseks ja laiendamiseks ning haridusprogrammide edasiarendamiseks edaspidi veel rohkem panustada. Muuseumiõppe toetamiseks on algatatud läbirääkimised Haridus- ja Teadusministeeriumiga, leidmaks võimalusi, mis aitaks senisest rohkemal arvil õpilastel osa saada õppekavapõhistest muuseumide haridusprogrammidest. Paljudes muuseumides on vastavad haridusprogrammid olemas, kuid nendes osalemist pidurdavad tunni läbiviimisega kaasnevad kulud, sealhulgas transpordikulu maapiirkondades elavatele õpilastele.

2017. aastal käivitub uue algatusena pilootprojekt „Kolmepoolne koostööprojekt raamatukogu – muuseum – noored koolivaheaegadel“, mis aitab kaasa laste ja noorte kultuuriaasta õnnestumisele. Eesmärk on noorte kaasamine, kultuuris ja selle loomes osalemise suurendamine, muuseumide ja raamatukogude ning teiste mälu- ja haridusasutustega koostöö tõhustamine nii noortega kui omavahel.

34.5 Riik lähtub muuseumivõrgu kujundamisel asutuste tegevuse jätkusuutlikkuse ja muuseumide mitmekesisuse tagamisest. Seejuures kaasatakse tegevuste elluviimiseks ja elanikkonna ligipääsu suurendamiseks partnereid nii kohaliku omavalitsuse tasemel kui ka erasektorist. Muuseumikogu omanik tagab muuseumi põhiülesannete täitmiseks vajaliku baasfinantseerimise.

Kultuuriministeerium on alates 2012. aastast Eesti muuseumivõrgustikku korrastanud ning muutnud muuseumide juriidilist vormi, lähtudes igakordselt konkreetse muuseumi eripärast ja kohalikest oludest. Riik on selle ajaga asutanud kaheksa uut muuseumide sihtasutust (lisaks juba 2002. aastal asutatud Sihtasutusele Virumaa Muuseumid ja Sihtasutusele A. H. Tammsaare Muuseum Vargamäel) ning kohalike omavalitsuste juhtida on antud neli endist riigimuuseumi. Kultuuriministeeriumi arengukava näeb ette, et 2019. aasta lõpuks tegutseb Kultuuriministeeriumi haldusalas riigimuuseumina edasi Eesti Rahva Muuseum ja ülejäänud riigimuuseumid on ümber kujundatud sihtasutuseks või antud üle kohalikele omavalitsustele.

2016. aastal alustasid tegevust SA Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum, mille juhtimises ja tegevuse suunamises lööb kaasa MTÜ Eesti Olümpiakomitee, ning SA Eesti Kunstimuuseum. Ettevalmistused käivad SA Eesti Meremuuseumi asutamiseks, Rannarootsi Muuseumi ühendamiseks SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumidega ning Harjumaa Muuseumi üleandmiseks Keila linnale.

Muuseumivõrgustiku analüüsi ja vajadusel ümberkorraldamisega tegeletakse ka teiste ministeeriumide haldusalades, kus tegutsevad riigimuuseumid (Maaeluministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Siseministeerium).

Raamatukogud

35.1 Eestis toimib kõikide kasutajate huvidest ja vajadustest lähtuv raamatukoguvõrk, mille moodustavad rahva-, kooli-, teadus- ja erialaraamatukogud ning Eesti Rahvusraamatukogu. Avalik raamatukoguteenus tagab vaba juurdepääsu informatsioonile ja on kõikidele kasutajatele võrdselt tasuta kättesaadav. Lairiba interneti ühendus on jõudnud kõikidesse rahvaraamatukogudesse üle Eesti.

Eestis toimib kõikide kasutajate huvidest ja vajadustest lähtuv raamatukoguvõrk, mille moodustavad 947 rahva-, kooli-, teadus- ja erialaraamatukogu, sealhulgas 535 üldkasutatavat rahvaraamatukogu. 434-s kohaliku omavalitsuse rahvaraamatukogus saavad lugejad juba praegu oma nutitelefonid ja muud seadmed lülitada raamatukogu wifi-võrku, kuid umbes 100 raamatukogus tuleb internetist e-teenuste tarbimiseks kasutada ainult raamatukogu seadmeid.

Lugejatele parema inforessursi ülevaate ning mugavama teenuse osutamiseks analüüsitakse Eesti raamatukogudele ühise raamatukogusüsteemi tarkvara hankimise otstarbekust ja võimalusi. Näiteks Kaitseväes on kokku 10 raamatukogu, mis kõik on ühtses Sierra süsteemis, sealhulgas Sõjamuuseumi raamatukogu. Praegu töötab raamatukoguvõrk kolmes tarkvarasüsteemis: Sierra (üle 90 raamatukogu), URRAM (üle 300 raamatukogu) ja RIKS (üle 400 raamatukogu).

35.2 Rahvaraamatukogudel on oluline roll kõigile Eesti elanikele võrdsete võimaluste tagamisel enda harimiseks ja kultuurist osasaamiseks. Kohalike omavalitsuste asutustena tegelevad rahvaraamatukogud lisaks informatsiooni vahendamisele ja üksikkasutajate juhendamisele infoallikate kasutamisel ka paindlike ja mitmefunktsiooniliste keskustena, mis elavdavad kohalikku elu ja kultuuri ning pakuvad võimalusi elukestvaks õppeks.

Haldusreform ja omavalitsuste ühinemine muudavad üha olulisemaks maakonnaraamatukogude teenuste koordineerimise ja arenduste juhtimise rolli.

Kultuuriministeeriumi toetusel on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing koostanud 21. sajandi raamatukogu visioonidokumendi, rahvaraamatukoguteenuse kvaliteedi hindamise ja raamatukogunduse arenduskeskuse raamistikud. Dokumendid on eri tüüpi raamatukogude panus koostatavasse rahvaraamatukogu seaduse analüüsi.

Rahvaraamatukogude kui mitmefunktsiooniliste keskuste teenuseid on aasta jooksul kasutanud üle 663 000 inimese, kellest 363 000 on teinud üle 10 miljoni laenutuse ja ligi 300 000 on osalenud koolitustel, näitustel ning üritustel.

Kohaliku elu elavdamise ja elukesta õppe toetamise eelduseks on erialaselt pädevad raamatukoguhoidjad, kelle koolitamiseks toetas Kultuuriministeerium 36 projekti. Üha olulisem on töötajate stažeerimine parimates raamatukogudes, mis toetab uuenduste juurutamist. Märgiline on ka igas maakonna keskraamatukogus nelja raamatukoguhoidja töötasu tõus kõrgharidusega kultuuritöötaja palgatasemele, kindlustamaks maakondades raamatukoguteenuste koordineerimist ja arengut.

35.3 Eestikeelne raamat on sõltumata vormist kõigile kättesaadav. Riik toetab eesti keelele ja kultuurile olulise väärtkirjanduse ja kultuuriajakirjanduse soetamist rahvaraamatukogudele.

Rahvaraamatukogu jätkuvalt tähtsa rolli täitmiseks infole vaba juurdepääsu tagamisel, laste- ja noorte lugemisharjumuste kujundamisel, elukestva õppe, integreerumise ja lõimumise toetamisel said rahvaraamatukogud riigilt teavikute soetamiseks 2016. aastal 1,8 miljonit eurot, mis võimaldas soetada ligikaudu 150 000 eksemplari uusi väljaandeid.

35.4 Riik peab oluliseks rahvaraamatukogude kultuuri- ja kirjandusprogrammide ning elukestvat õpet edendavate algatuste elluviimist, lugemust soodustavaid ning laste ja noorte lugemisharjumuse kujundamisele suunatud programme, kirjanike ja teiste loovisikute kohtumisi lugejatega, ühe kohaliku omavalitsuse piire ületavaid rahvaraamatukogude vahelisi algatusi ning eesti keelt emakeelena mittekõnelevatele elanikele suunatud tegevusi, pidades seejuures silmas ka erivajadustega lugejate huvisid.

Heategevusfondi Aitan Lapsi koostööprojekt Eesti Lastekirjanduse Keskusega, mille partneriks on ka Kultuuriministeerium, sihiks on tõsta 5–10-aastaste laste huvi raamatute vastu ja teha uued raamatud neile kättesaadavamaks. Lugemisharjumuste kujundamise programmi ettevalmistuseks ning laste- ja noortekultuuri aasta edukaks läbiviimiseks eraldati rahvaraamatukogudele 2016. aastal 44 000 eurot ja 2017. aastal 45 000 eurot ca kuue tuhande laste ja noorte väljaande soetamiseks. Endist viisi edukas ja üle Eesti laienenud on rahvaraamatukogudes lugemiskoerte programmis osalemine, et toetada lugema õppivaid lapsi lugemisoskuse arendamisel ja lugemise motivatsiooni kasvamisel.

Pimedatele parema kultuurist osasaamise võimaluse tagavad Eesti Pimedate Raamatukogus igal aastal valmistatavad ja Veebiraamatukogust³ kasutatavaks tehtud kokku 3530 eesti- ja võõrkeelset heliraamatut, ajalehte ja ajakirja.

35.5 Avalik-õiguslik Eesti Rahvusraamatukogu kogub, säilitab ja teeb kättesaadavaks olulisema osa Eestis ilmunud või Eestit puudutavatest teavikutest. Samuti tegutseb Rahvusraamatukogu parlamendiraamatukoguna, tagades Riigikogu jt põhiseaduslike institutsioonide infoteeninduse, ning raamatukogunduse arenduskeskusena. Rahvusraamatukogu on oma valdkonnas üks kesketest asutustest Eesti kultuuripärandi digiteerimisel, säilitamisel ja selle kättesaadavaks tegemisel.

Riigikogus vastu võetud säilituseksemplari seadus ning sellega seotud kultuuriministri rakendusakti jõustumine 2017. aasta algusest tegi Eestist esimese riigi, kus seadus kohustab koguma ja säilitama kõiki väljaandeid ka digitaalselt. Seeläbi oleme loonud aluse parimale kultuuripärandi digiarhiivile maailmas, millega on suurenenud Eesti Rahvusraamatukogu roll nii väljaannete kogumisel, säilitamisel kui ka suurenenud sidusus raamatukogudele teenuste osutamisel. Kasvamas on avaliku sektori digitaalsete väljaannete mugavam kasutus ka rahvaraamatukogu lugejatele. Eesti Rahvusraamatukogu on asumis rahvaraamatukogude raamatukogusüsteemi URRAM arendamise haldamisele.

Raamatukoguvõrgustiku hoidmise ja arendamise kõrval on koostöös Eesti Rahvusraamatukoguga loomisel e-raamatute laenutuskeskkond. 2017. aastal valmiva analüüsi tulemusel valime välja sobivaima lahenduse, et muuta 2018. aasta lõpuks e-raamatute laenutamise võimalus kättesaadavaks nii Eestis kui ka mujal maailmas.

³ www.veebiraamatukogu.ee

36.3 Vaimset kultuuripärandit väärtustatakse ja toetatakse, pärimuse kandjad ja kogukonnad on tunnustatud. Riik toetab süstemaatiliselt vaimse kultuuripärandi kogumist, säilitamist ja kättesaadavaks tegemist riigi kesksete mäluasutuste kaudu. Samuti toetab riik eesmärgipäraselt valdkondlikke tugistruktuure ja olulisemate sündmuste korraldajaid.

Suuremat riigipoolset tähelepanu on nõudnud UNESCO vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja kantud Eesti, Läti ja Leedu laulu- ja tantsupeo traditsioon, Kihnu kultuuriruum, Seto leelo ning suitsusauna traditsioon Vana-Võrumaal. Piirkondlike eripärade toetuseks on Kultuuriministeeriumil välja töötatud seitse kultuuriruumide programmi ning lisaks toetatakse ka muid olulisi vaimse kultuuripärandiga seotud tegevusi ja väiksemaid valdkondlikke või piirkondlikke institutsioone. Näiteks 2016. aastal tehti kokkuvõtteid Peipsiveere kultuuriprogrammist perioodil 2013–2016, telliti programmi mõju-uuring Tartu Ülikooli etnoloogia osakonna Antropoloogia Rakenduskeskusest ning koostati uus programmi tekst perioodiks 2017–2020. Üheks vaimse kultuuripärandi laialdaseks väljendusvormiks on meie rahvarõivaste valmistamise ja kandmise traditsioon. 2016. aastal koostati programmi Eesti Rahvarõivas kokkuvõte esimese perioodi 2012–2016 kohta ning uuendati programmi sisu perioodiks 2017–2021.

36.4 Kooriliikumine ja rahvatants koos pillimänguga ühendab rahvakultuurivaldkonda muusika, sõnakunsti ja etenduskunstidega. Laulu- ja tantsupidude traditsioon on suure kultuurilise ning majandusliku mõjuga, kohalike omavalitsuste ja riigi poolt koos kodanikeühendustega ning rahvamajade võrgustikuga toetatud ja hoitud protsess, mis tipneb regulaarselt paikkondlike ning üleriigiliste laulu- ja tantsupidudega.

Laulu- ja tantsupidu on eestlaste üheks olulisemaks identiteedi väljenduseks. 2013. aastal läbiviidud laulu- ja tantsupeo uuringu kohaselt on kasvõi kordki peol ise osalenud esinejana 49% Eesti elanikkonnast ja kaudselt on peoga seotud olnud ligi 91% elanikkonnast (külasthanud pidu vahetult kohapeal või vaadanud teleülekannet). Uurimus näitas laulu- ja tantsupidudega seotud eesti koorilaulu ja rahvatantsu traditsiooni olulisust rahvuslike väärtusorientatsioonide ja identiteedi püsimise jaoks, kuid samas hoiatavad need tulemused selle kestlikkuse endastmõistetavana võtmise eest. Lisaks laulu- ja tantsupidude korraldamisele toetatakse protsessis osalevaid kollektiive ning juhendajaid. Valdkondlikud mentorprogrammid aitavad parandada juhendajate oskusi, mis omakorda mõjutab kvaliteedi taset. Põhikooli muusika ainekavasse on lisatud eesmärgina väärtustada laulupeo traditsiooni.

Laulu- ja tantsupeo traditsiooni mõjutab ka taristu olukord. 2016. aastal otsustati, et nii Kultuuriministeerium kui ka Tallinna linnavalitsus asuvad renoveerima Kalevi staadioni, kindlustamaks tuhandetele rahvatantsijatele ning pealtvaatajatele paremad tingimused. Kalevi staadioni renoveerimise I etapp peaks valmima 2019. aastal toimuvaks XX tantsupeoks. Korrastamise tegevused ja arendused on päevakorral ka Tallinna lauluväljakuga. Vastavad töögrupid on juba moodustatud. 2017. aastal on plaanis avaliku konkursi korraldamine Tallinna lauluväljaku detailplaneeringu algatamiseks. 2017. aastal toetavad Kultuuriministeerium ja Tallinna linn remonttöid lauluväljakul 2017. aasta laste- ja noorte laulupeo läbiviimiseks.

36.5 Riik soodustab pärimuskultuuri innovaatilist sidumist loomemajanduse ja ettevõtlusega. Riik peab oluliseks pärimusel ning pärandtehnoloogial põhinevat loome- ja arendustegevust ning ettevõtlust. Rahvakultuurisündmused ja vaimse kultuuripärandi nähtused arendavad kultuurturismi Eesti erinevais paigus ning elavdavad seeläbi kohalikku ettevõtlust.

Rahvakultuuris on kõige otseselt seotud loomemajandusega käsitöö valdkond. Erinevate kultuuriministeeriumi programmide kaudu toetatakse nii käsitöölaseid tegevusi ja pärimuskultuuri sündmusi ning aidatakse kaasa vaimse kultuuripärandi nähtuste kaardistamisele, mis kaudselt omakorda soodustavad loomemajanduse ja pärimusel põhineva kultuurialase ettevõtluse arengut nii erinevates rahvakultuuri valdkondades kui ka piirkondades. 2016. aastal on erinevate programmide kaudu toetatud järgmisi suursündmusi: rahvusvaheline folkloorifestival Baltica 2016, XII Võru Pärimustantsufestival, rahvusvaheline festival Märjamaa Folk XI, XVII Eesti rahvamuusikatöötlaste festival „Moisekatsi Elohelü“ jne. Need on sündmused, millest on osa võtnud kollektiivid välisriikidest. Lisaks toimusid 2016. aastal kultuuriruumide suursündmused mulkidel – IV Mulgi pidu; võrukestel – IV Uma Pido; setudel – XXIII Seto kuningriigi päev jne. Kultuuriruumide sarnased sündmused elavdavad siseturismi ja osaliselt ka välisturismi. Kõikidel neil sündmustel toimub nii käsitöö kui ka piirkondliku toidu müük.

Pärimuskultuuri innovaatilist sidumist loomemajanduse ja ettevõtlusega soodustatakse loomemajanduse arendamise meetme kaudu (eelkõige loomemajandusettevõtete inkubatsiooni arendamise ja loomemajanduse teiste sektoritega sidumise tegevussuundade raames). Näiteks digitaalse loovmeedia inkubaator Digix toetab ideid, algatusi ja alustavaid ettevõtjaid, kes kasutavad oma protsessides või väljundites digitaalset ekraanimeediat (sh audiovisuaalvaldkond, mängutööstus, kultuuripärand jne).

Muude toetusmeetmete hulgas on ka EASi poolt rakendatava turisminõudluse suurendamise meetme raames toetatud Eestis toimuvaid rahvusvahelisi kultuuri- ja spordisündmusi, et Eesti oleks tuntud selliste sündmuste toimumise sihtkohana ning kultuurielamus oleks Eestisse reisimise peamiseks motivatsiooniks.

Üheks tegevussuunaks kõigis maaelu puudutavates strateegiates on sotsiaalse heaolu ja kultuuripärandi, sealhulgas kalanduse ja merenduse kultuuripärandi edendamine. „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ raames käivitus taas LEADER meede. Alates 2016. aastast on võimalik taotleda projektitoetust muu hulgas ka kultuuriteemalistele projektidele.